

BOGUSŁAW HRYCYK

ŚLADAMI HISTORII

przewodnik historyczny

BOGUSŁAW HRYCYK

ŚLADAMI HISTORII
przewodnik historyczny

Lubliniec 2018 r.

ŚLADAMI HISTORII. PRZEWODNIK HISTORYCZNY

© by Bogusław Hrycyk, Lubliniec 2018

REDAKCJA: Bogusław Hrycyk

KOREKTA: Joanna Banaszewska

ZDJĘCIA: archiwum Starostwa Powiatowego w Lublińcu; archiwum Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny; zbiory prywatne autora; Sylwia Mietelska; Czesława Włuka

WYBÓR HERBÓW: Zbigniew Chromik, Mirosław Włodarczyk

MAPY: Damian Siwiaszczyk

REDAKCJA TECHNICZNA: Aneta Konieczny

SKŁAD I PROJEKT OKŁADKI: Damian Siwiaszczyk (Drukarnia Sil-Veg-Druk)

WYDAWCA:

Powiat Lubliniecki

ul. Paderewskiego 7

42-700 Lubliniec

e-mail: gazeta@lubliniec.starostwo.gov.pl

tel. (34) 35 10 505, wew. 601

Wydano ze środków finansowych Powiatu Lublinieckiego

NAKŁAD: 500 sztuk

ISBN: 978-83-950986-0-4

DRUK: Drukarnia Sil-Veg-Druk; www.svd.pl

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy w Państwa ręce książkę niebanalną i wyjątkową, bo niebanalny i wyjątkowy jest jej autor.

Bogusław Hrycyk jest postacią nietuzinkową, jego umiłowanie naszej Małej Ojczyzny, szerokorozumianej śląskości w połączeniu z bogatą wiedzą na temat związków ziemi śląskiej ze swoimi najbliższymi sąsiadami oraz zamiłowanie do podróży, pozwalających zrozumieć naszą tradycję w kontekście tworzenia się Europy, sprawiły, iż możemy delektować się wirtuozerią przekazu tego wszystkiego, co tworzy naszą tożsamość.

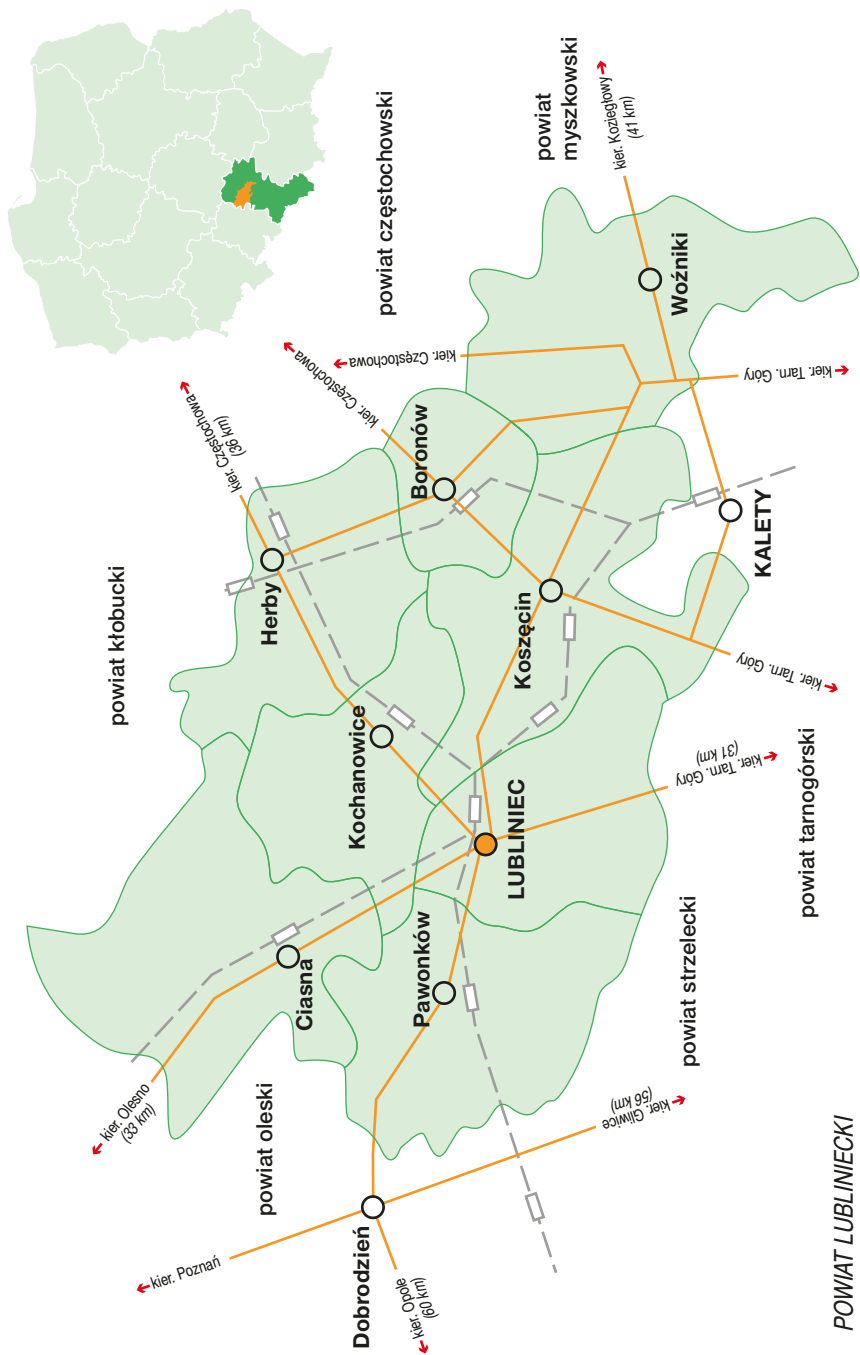
Podążając śladami historii, Bogusław Hrycyk zabierze Państwa w podróż po dworach i pałacach ziemi lublinieckiej, odwiedzić Państwo również trzy sanktuaria: na Górze św. Anny, w Piekarach Śląskich, na Jasnej Górze oraz inne miejsca ważne dla ziemi lublinieckiej.

Koniec podróży będzie wyjątkowo ekscytujący. Paryż, Strasburg, Bawaria, Drezno, Berlin, Lwów, Praga! Czyż nie brzmi to zachęcająco? Dlaczego tak daleko, jaki to ma związek z naszą ziemią lubliniecką? Autor w przystępny sposób wyjaśnił jak kultura, sztuka, malarstwo, muzyka, ludzie i ich losy stworzyli holistyczną cywilizację Europy.

Serdecznie zapraszam do lektury.

Joachim Smyła
Starosta Lubliniecki

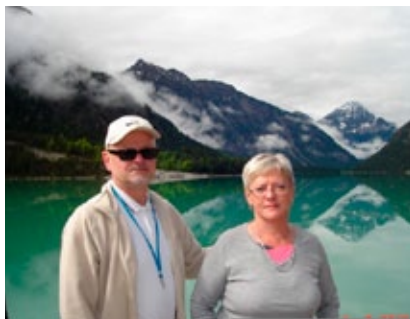

Herb Piastów Górnego Śląska

Będąc częścią Śląska, Ziemia Lubliniecka w swojej historii bardzo często dzieliła wspólne losy ze swoimi najbliższymi sąsiadami. W szczególności bliskie związki łączyły naszą ziemię z sąsiadami śląskimi – historycznie związanymi z Księstwem Opolskim, tzn. z ziemią strzelecką, oleską, a także tarnogórską. W latach 1272–1532 Ziemia Lubliniecka była częścią państwa polskiego i przynależała do dynastii Piastów Śląskich. W latach 1532–1740 była częścią austriackiego Cesarstwa Habsburgów, a w okresie od 1741 do 1922 należała do pruskich Hohenzollernów i Cesarstwa Niemieckiego. W 1922 r. ponownie została częścią państwa polskiego, dzieląc swoje losy także z ziemią kłobucką i częstochowską. Obok przynależności państwowej i terytorialnej ziemie te łączyły przede wszystkim wspólna historia, mowa, kultura, ale także losy ludzkie, wspólne instytucje i interesy gospodarcze. Chcąc lepiej poznać historię naszej ziemi należy poznać jej rozwój także w kontekście historycznym naszych najbliższych sąsiadów, tego, co wspólne, co nas łączy. Odnajdziemy ludzi i wydarzenia, zabytki, pałace i kościoły, które wpisują się w naszą wspólną historię.

Zapraszam do „podróży w historię” i zachęcam do pogłębiania wiedzy historycznej o naszej ziemi i regionach Śląska, także o naszych sąsiadach i wybranych regionach od początków powstania i tworzenia się nowożytnej Europy.

Austria – Alpy

Francja – Zamki nad Loarą

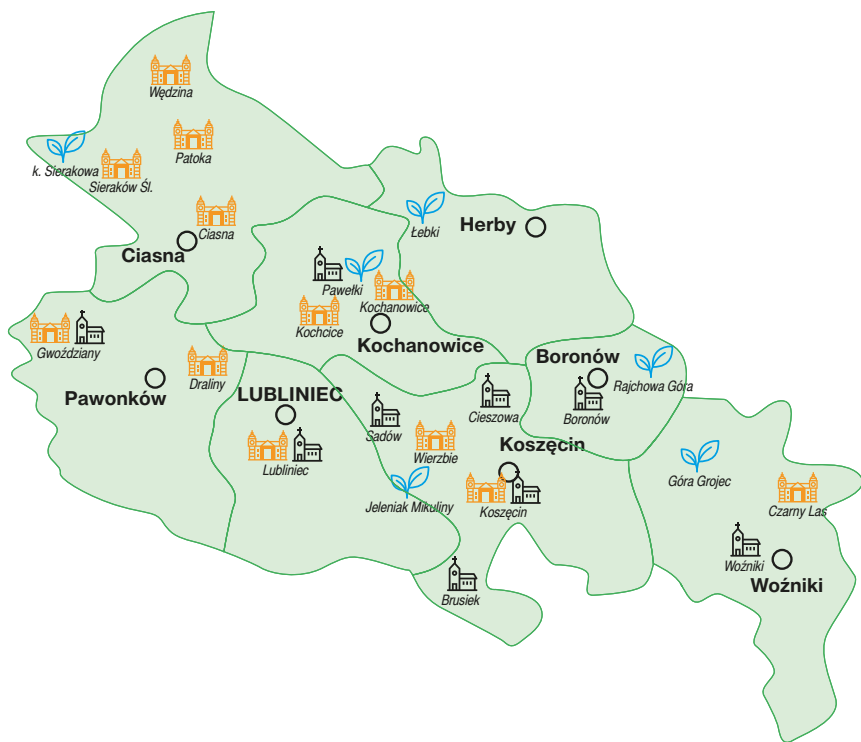

Włochy – Jezioro Garda

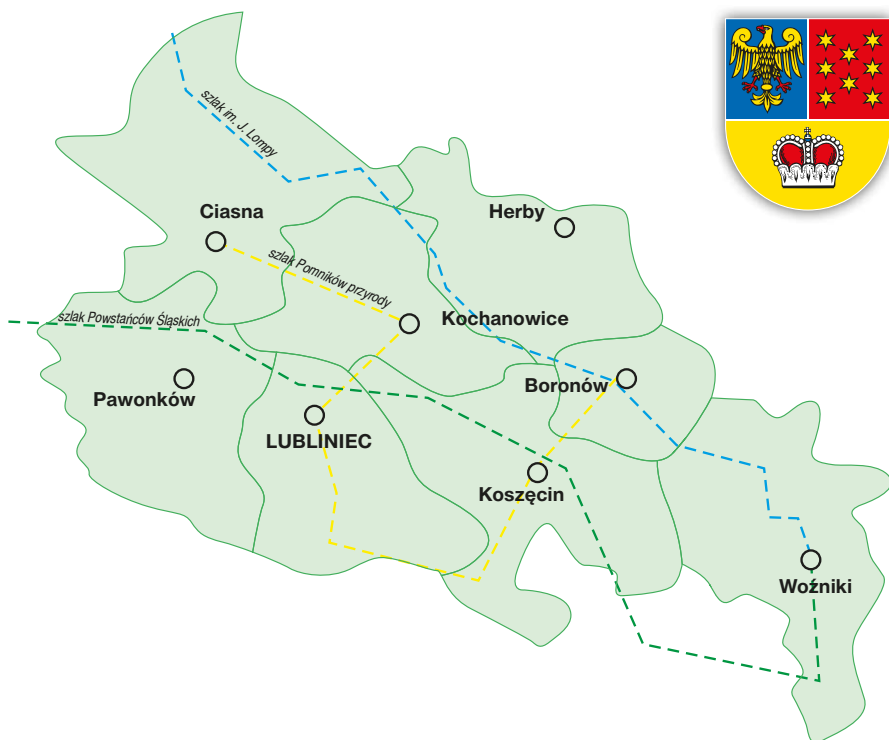
Niemcy – Jezioro Königsee

DWORY I PAŁACE ZIEMI LUBLINIECKIEJ

Na przestrzeni dziejów ziemię naszą zamieszkiwali ludzie przynależący do różnych narodów. Władali nią różni właściciele zamieszkujący księstwa, królestwa, cesarstwa lub państwa. Wszyscy jednak, choć w różnych okresach, budowali i tworzyli jej piękno, bogactwo i kulturę. Na szczęście dla nas zachowały się dość liczne zabytki kultury świeckiej i sakralnej. Świadczą one o ludziach oraz kulturze materialnej i duchowej tej ziemi. Najbardziej widocznymi świadkami historii są kościoły, dwory i pałace, dzięki którym szczególnie chętnie wracamy do minionych czasów. Możemy poznać historię zabytkowych obiektów, podziwiać ich architekturę, ale także historię wielu rodzin i rodów. Poznać ich losy, a często zrozumieć ich motywacje i decyzje podejmowane w szerszym kontekście historycznym. Ze zrozumiałych względów najwięcej zachowało się wiadomości dotyczących rodów szlachty i arystokracji śląskiej. Na Ziemi Lublinieckiej zachowało się kilkanaście zabytkowych siedzib, których historię możemy poznać. Meandry i kaprysy historii sprawiły, że pozostały właśnie te, a inne zniknęły i historia o nich zapomniała. W niniejszym przewodniku pragnę przybliżyć czytelnikom historię tych miejsc.

POWIAT LUBLINIECKI położony jest na Wyżynie Śląskiej, w północno-zachodniej części województwa śląskiego, pomiędzy rzekami Małą Panwią na południu, a Liswartą na północnym wschodzie. Zajmuje powierzchnię ok. 822 km², a zamieszkały jest przez ok. 80 tys. mieszkańców. Historycznie od zarania dziejów jest częścią Śląska, z którym od początku dzieli losy przynależąc do władztwa Piastów – książąt opolskich. „*Districtus Lublinensis*” wymieniony był już w dokumencie z 1342 roku. Administracyjnie w skład powiatu wchodzi dziś: miasto Lubliniec, miasto-gmina Woźniki oraz gminy Boronów, Ciasna, Herby, Kochanowice, Koszęcin i Pawonków. Siedzibą Starostwa Powiatowego jest Lubliniec. Powiat ma charakter rolniczo-przemysłowy, a ok. 50% powierzchni zajmują lasy z dużą liczbą stawów, zbiorników i cieków wodnych, w szczególności w pradolinach rzek. Bogactwo przyrodnicze, m. in. rezerваты „Mikuliny”, „Cisy nad Liswartą”, park krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”, „Rajchowa Góra” czy „Góra Grojec”, stwarzają świetne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. Przez obszar powiatu przebiegają 3 regionalne szlaki turystyczne. We wszystkich gminach powiatu znajdują się liczne zabytki kultury sakralnej i świeckiej, m.in. 8 drewnianych kościołów oraz 12 pałaców i dworów, a także Muzeum św. Edyty Stein, Muzeum Paleontologiczne, zabytkowa fabryka fajek i siedziba Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”, tworząc bogatą ofertę kulturalną dla gości i mieszkańców.

MIASTO LUBLINIEC, liczące ok. 25 tys. mieszkańców (24 126), położone jest w południowo-zachodniej części powiatu. Zajmuje powierzchnię ok. 90 km², w skład miasta wchodzi 4 dzielnice – sołectwa: Steblów, Kopce (Droniowicki), Kokotek i Wymysławcz. Miasto położone jest w bezpośrednim sąsiedztwie skrzyżowania dwóch dróg krajowych: DK-46 Częstochowa – Opole i DK-11 Katowice – Poznań, która przebiega zachodnią obwodnicą miasta. Obszar w ok. 50% zajmują lasy, a przez miasto przepływa rzeka Lublinica i Potok Steblowski. Bogactwo przyrodnicze i duża liczba zbiorników wodnych oraz bogata infrastruktura turystyczna i sportowa stwarzają znakomite warunki do wypoczynku, turystyki, sportu i rekreacji.

Gmina Lubliniec

Herb barona Kochcickiego

Herb hrabiego Cellary

Herb hrabiego de Garnier

Zamek Lubliniecki

Historia miasta jest bogata, a jej początki sięgają XIII wieku. Tradycja podaje, że w 1272 roku książę opolski Władysław I ufundował leśną kaplicę w pobliżu „zamku”. W tym czasie był to prawdopodobnie dwór myśliwski o charakterze obronnym. Najstarszy dokument dot. Lublińca pochodzi z 1310 roku, w którym to książę opolski Bolesław I wymienia nazwę **Lublin** w dokumencie celnym. W dokumentach książąt piastowskich nazwa miasta ewoluowała i zmieniała się (Lublin, Lubin, Lobeu, Lobin, Loblin, Lubliniz, Loblencz). Piastowie Śląscy władali naszą ziemią do 1532 roku, kiedy to po śmierci Jana II Dobrego księstwo opolskie przeszło na rzecz króla Czech Ferdynanda Habsburga. Z 1559 roku pochodzi wpis

potwierdzający przywileje dla miasta, potwierdzone wcześniej przez księcia Jana II Dobrego. W Cesarstwie Habsburgów zamek i dobra lublinieckie przez 55 lat stały się przedmiotem zastawów, a od 1587 roku były kolejno własnością rodów, m.in. Kochcickich, od 1645 roku hr. Cellarych, a od 1727 roku de Garnier. W 1742 r. w wyniku I wojny śląskiej, Dolny Śląsk i Księstwo Opolskie wchodziły w skład Królestwa Prus. Zamek stał się własnością kolejnych rodów m.in. hr. F. Grotowskiego i hr. A. Renarda, a wreszcie państwa pruskiego.

W swojej historii zamek – „fortalicium” – wymieniany był już w dokumentach z XIV wieku (1397 r. „die Feste”). Rozbudowany był w XVII w. (1640 r.), a w XVIII w. (1765 r.) przebudowany w stylu barokowym. Ostatnia przebudowa miała miejsce w latach 1892/93. Od poł. XIX w. zamek pełnił różne funkcje publiczne. W zamku był Sąd Powiatowy (1849–92), Starostwo Powiatowe (1854–74), Szpital dla Chorych Umysłowo (od 1893), Zakład Psychiatryczny i Poprawczy (od 1896) a od 1904 r. Zakład Psychiatryczny. Od 1922 roku zamek znalazł się w państwie polskim będąc częścią Szpitala Psychiatrycznego. Od 1928 r. pełnił funkcję Domu Pracy Przymusowej. Po II wojnie światowej od 1945 r. należał do Szpitala Psychiatrycznego. W 2002 roku zamek przejęło Miasto Lubliniec. W 2005 roku zamek kupiła Spółka z o.o. Zamek Lubliniec, która gruntownie odbudowała obiekt i dokonała rewitalizacji parku i otoczenia. W zamku otwarto hotel z restauracją i SPA o wysokim standardzie. Historia okazała się fascynująca, a zamek pieczołowicie odrestaurowany otrzymał nowe życie.

ZAMEK LUBLINECKI – KALENDARIUM HISTORYCZNE WŁAŚCICIELI

I. Książęta opolscy z dynastii Piastów Śląskich od XIII do XVI w.:

- w 1272 r. Władysław I książę opolski funduje kaplicę w pobliżu zamku – podaje tradycja,
- od 1282 r. – Bolesław I książę opolski: wymienia nazwę miasta w dokumencie celnym z 1310 r.,
- od 1313 r. – Albert I książę wielkostrzelecki, brat Bolesława II księcia opolskiego,
- od 1366 r. – księżna Agnieszka, żona księcia Alberta,
- od 1377 r. – Bolesław III książę opolski i Władysław II Opolczyk,
- od 1382 r. – Władysław II Opolczyk książę opolski, opiekun synów Bolesława III – Bolesława IV i Bernarda,
- w 1396 r. Spytek z Melsztyna, wojewoda krakowski króla polskiego Władysława Jagiełły, dzierżawi zamek, a w 1397 r. zastawia na rzecz Przemysława, księcia cieszyńskiego – dokument z 1397 r.,
- w 1401 r. Bolesław IV Stary książę opolski zrzeka się zamku na rzecz brata księcia Bernarda, w 1410 r. Bernard książę niemodliński i wielkostrzelecki odzyskuje zamek po małżeństwie z Jadwigą, córką Spytka z Melsztyna i współrządzi z synami Bolesława IV – Bolesławem V i Mikołajem,
- od 1455 r. – Bolesław V „Wołoszek” – książę opolski, niemodliński i strzelecki,
- od 1460 r. – Mikołaj I książę opolski,
- od 1476 r. – Mikołaj II książę opolski,
- od 1497 r. – Jan II Dobry książę opolski, niemodliński, raciborski,
- w 1532 r. księstwo opolskie przechodzi na rzecz króla Czech Ferdynanda I Habsburga.

II. W cesarstwie Habsburgów:

- od 1532 r. – Ferdynand I król Czech z dynastii Habsburgów zastawia księstwo na rzecz Jerzego Hohenzollerna, margrabiego brandenburskiego,
- w 1562 r. Ferdynand I odbiera zastaw i obejmuje księstwo opolsko – raciborskie,
- 1562–1568 r. – zastaw zamku lublinieckiego na rzecz Mikołaja Lessoty ze Steblowa,
- 1568–1576 r. – zastaw na rzecz Jakuba Sparwein,
- 1576 r. – zastaw na rzecz Jana II Kochcickiego,
- w 1587 r. zamek i dobra lublinieckie kupuje na własność Jan II Kochcicki,
- w 1611 r. Jan III Kochcicki dziedziczy zamek,
- 1639 r. – konfiskata dóbr lublinieckich na rzecz Cesarstwa w wyniku wojny 30 – letniej i przegranej państw protestanckich,
- w 1645 r. Andrzej Cellary (od 1652 r. graf) kupuje dobra lublinieckie,
- po 1661 r. hr. Jan Ferdynand Cellary dziedziczy zamek,
- po 1694 r. hr. Piotr Jarosław Cellary dziedziczy zamek,
- w 1724 r. hr. Maria Elżbieta z Ostenburga, żona Piotra, po śmierci męża dziedziczy zamek,
- w 1727 r. Piotr de Garnier pochodzący z Alzacji kupuje zamek.

III. W królestwie pruskim:

- w 1751 r. Andrzej Tomasz de Garnier dziedziczy zamek,
- 1763 r. – Anna Barbara de Garnier dziedziczy zamek po śmierci męża i będąc już hr. Antoniego Gaschin sprzedaje zamek,
- w 1763 r. Karol Ludwik von Ziemiecki kupuje zamek,
- w 1777 r. hr. Karolina Dyhrn kupuje zamek,
- w 1779 r. Jan Feliks Ferdynand von Sturmar kupuje zamek,
- w 1781 r. hr. Dionizy von Janneret kupuje zamek,
- w 1784 r. Franciszek Grotowski kupuje zamek,
- w 1814 r. żona Maria Anna von Blacha dziedziczy zamek i część majątku oraz zarządza Fundacją Grotowskiego do 1826 r.,
- w 1832 r. hr. Andrzej Renard odkupuje Lubliniec,
- 1860 r. – Fryderyk Wilhelm Kielmann,
- 1872 r. – Reinhold Kielmann – syn,
- w 1892 r. Zarząd Prowincji Śląskiej we Wrocławiu kupuje zamek.

IV. W państwie polskim:

- 1922 r. – województwo śląskie,
- 1945 r. – województwo śląskie,
- 1975 r. – województwo częstochowskie,
- 1998 r. – województwo śląskie – Śląski Urząd Marszałkowski w Katowicach,
- 2002 r. – miasto Lubliniec,
- od 2005 r. właścicielem jest Spółka z o. o. Zamek Lubliniec – zarządzana przez Daniełę Stier z rodziny niemieckich właścicieli hoteli.

Ciasna

Gmina Ciasna

Sieraków Śląski

GMINA CIASNA o powierzchni 134,2 km² licząca ok. 7560 mieszkańców, leży w północno-zachodniej części powiatu lublinieckiego, na wyżynie Woźnicko-Wieluńskiej, po wschodniej stronie Progu Woźnickiego na granicy borów Stobrawskich.

Wędzina

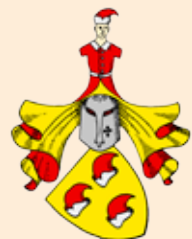
Patoka

Herb księcia von Radolin

Herb rodu von Studnitz

Herb rodu von Klitzing

CIASNA

Miejscowość leży na północny zachód od Lublińca w odległości ok. 10 km, przy drodze krajowej DK-11. Teren ten w średniowieczu należał do najślabiej zaludnionych części północnego Śląska. Czas powstania wsi sięga przed 1500 rok. Przez kolejne wieki i lata należała do różnych śląskich rodów szlacheckich m. in. Schick, Frankenberg, Koschitzki. Ostatnimi właścicielami Ciasnej była pochodząca z Branderburgii rodzina von Klitzing, po których do dzisiaj pozostał wybudowany w latach 1904–1908 neoklasycystyczny pałac. Jednym z pierwszych osiadłych na Śląsku przodków rodu był Ludwik, którego bratanek Wilhelm w 1864 roku kupił Sieraków na Górnym Śląsku, a następnie dokupił Ciasną, Jeżową i Molną. W latach 1873–1886 był starostą lublinieckim, a od 1886 roku aż do śmierci w 1894 roku był wybranym przez sejm prowincji starostą krajowym. Po śmierci ojca majątek w Ciasnej objął starszy syn Wilhelm, a młodszy Hans-Kacper osiadł w Sierakowie. Niebawem jednak część majątku przejął młodszy syn. W 1889 r. ożenił się z pochodzącą z Wrocławia Meli Schoeller. Małżonkowie mieli dwóch synów, Ditricha i Manfreda oraz córkę Irmgardę. W 1910 r. zmarła najpierw córka a później ojciec. Pierwsza wojna światowa obeszła się srogo z rodziną, zginęło wielu jej licznych kuzynów, a w 1916 roku zmarł także Manfred. Po śmierci męża i syna majątkiem zarządzała wdowa Meli von Klitzing. Na przełomie 1926/27 roku sprzedała majątek i wyjechała do syna Ditricha, który kupił na Dolnym Śląsku majątek Chróstnik. Po śmierci Ditricha spadkobiercą został 13-letni syn Hans-Kacper. II wojna światowa także nie oszczędziła rodziny, zginęli kolejni jej członkowie. W 1985 roku nazwisko stało się znane głównie po tym jak Klaus-Olaf von Klitzing otrzymał nagrodę Nobla w dziedzinie fizyki. W 1992 r. jedna z odkrytych planetoid otrzymała jego imię.

W 1945 roku pałac przeszedł na własność państwa polskiego. Był użytkowany przez kilka instytucji, a od 1982 roku mieścił się w pałacu Dom Dziecka. Od 2012 roku pałac będący własnością powiatu lublinieckiego został wystawiony na sprzedaż i czeka na następnych właścicieli.

PATOKA

Miejscowość położona w gminie Ciasna zaledwie kilka kilometrów na wschód od Sierakowa. Znajduje się tu okazały pałac neobarokowy będący świadkiem historii naszej ziemi. Na początku XIX w. Panoszów i Zborowskie wraz z okolicznymi folwarkami należały do Edwarda von Kościelskiego. W 1888 r. panem tych dóbr, wraz z Patoką liczących ok. 2,5 tys. ha, został książę Hugo von Radolin z Jarocina. Pochodził ze starego polskiego rodu rycerskiego Koszutskich spod Poznania. Jego przodek Stanisław Koszutski w XVI w. poślubił Dorotę Radolińską, dziedziczką dóbr Radolin, przyjmując z czasem także nazwisko od nazwy majątku. W XVII w. (1671 r.) kasztelan Andrzej Radoliński nabył miasto Jarocin w Wielkopolsce, które aż do 1945 r. należało do rodu. W 1836 r. potomek kasztelana Władysław Emeryk uzyskał od króla pruskiego tytuł hrabiowski. Jego syn Hugo w 1888 r. otrzymał od cesarza niemieckiego Fryderyka Wilhelma III tytuł księcia Fürst von Radolin. Był dyplomatą we Francji i Włoszech, a także

wysokim urzędnikiem cesarskim w ambasadach m. in. w Madrycie i Stambule oraz na dworze w Berlinie. W tym czasie książę Hugo von Radolin nabył także majątki na Górnym Śląsku. Prawdopodobnie właśnie wtedy powiększono i przebudowano w stylu neobarokowym pałac w Patoce. Zamieszkał w nim syn księcia, hrabia Alfred von Radolin. Po jego śmierci w 1910 r. oraz śmierci księcia Hugo von Radolin, spadkobiercą majątku został najstarszy wnuk, książę Jan Hugo von Radolin, który zarządzał majątkiem aż do II wojny światowej.

Po 1945 r. w pałacu znajdowała się szkoła ogrodnicza, później ośrodek leczniczo – odwykowy. Obecnie odremontowany obiekt jest w rękach prywatnych.

WĘDZINA

Miejscowość w gminie Ciasna położona jest w najdalej na północny zachód wysuniętej części gminy i powiatu. Także tutaj świadkiem historii jest neoklasycystyczny pałac z II poł. XIX w. Pierwsza wzmianka historyczna o Wędzinie pochodzi z 1679 r. Od późnego średniowiecza do przełomu XVII-XVIII właścicielami tych ziem był hrabiowski ród von Gaschin. W następnych latach rodzina Goschitzki, baronowie Rouzitz de Helm, a później von Spiegel i Retter. Ostatnimi właścicielami majątku był pochodzący z Moraw i Dolnego Śląska ród von Studnitz. W 1855 r. Feliks von Studnitz poślubił Marię von Jordan, córkę właściciela Sierakowa, Karola von Jordan. Jedną z pierwszych posiadłości rodu na Śląsku były Gierałtce (dziś powiat kluczborski). Na początku XX w. Feliks von Studnitz zakupił liczący ok. 800 ha majątek Wędzina. Ostatnim prywatnym właścicielem majątku i pałacu był jego syn Bernard von Studnitz.

SIERAKÓW ŚLĄSKI

Miejscowość leży w północnej części gminy Ciasna, przy drodze krajowej DK-11, zamieszkuje ją dzisiaj ok. 1700 mieszkańców. Najstarsza wzmianka historyczna o miejscowości pochodzi z 1447 r. W XVI w. właścicielem wioski był Jerzy Diwkowski, w XVII w. J. Rouzitz de Helm, oraz Jerzy Goschitzki. Następnie, przez ok. 100 lat, sierakowskie dobra należały do rodu baronów Chambres de Cultis. W poł. XVIII w., gdy starostą w Lublińcu był Adam Henryk von Jarodan und Alt Patschkau, Sieraków należał do jego syna Christiana Gottlieba von Jordan. Ród pochodził ze Starego Paczkowa na Śląsku. Jedną z córek Christiana, Anne Charlotte, poślubiła w 1788 r. pochodzącego z Pomorza pastora Marcina Ludwika Juske, który po adopcji w 1800 r. przez teścia (spec. przywilej królewski), przyjął herb i nazwisko von Jordan.

W 1833 r. po śmierci ojca majątek przejął i niebawem sprzedał jego syn Karol von Jordan. W 1864 r. majątek kupił, pochodzący z Brandenburgii, Wilhelm von Klitzing, a następnie dokupił Ciasną, Jeżową i Molną. Po śmierci ojca w 1894 r. majątek w Sierakowie objął młodszy syn Hans Kacper. Starszy syn Wilhelm von Klitzing przejął dobra w Ciasnej. Na początku XX w. zbudował neobarokowy pałac w Sierakowie. W 1926 r. pałac przejął Oberschlesische Landesgesellschaft (Urząd Rolniczy) w Opolu. Ostatnim właścicielem był zm. w 1943 r. Artur Pruesler. Po wojnie pałac był użytkowany m. in. jako Gminny Ośrodek Kultury. W 1989 r. sprzedano obiekt osobie prywatnej. Od 2014 roku należy do Gminy Ciasna.

GMINA KOCHANOWICE położona jest w centralnej części powiatu lublińskiego, na północny wschód od Lublińca. Łaskawa historia sprawiła, że zachowały się tutaj cenne obiekty kultury materialnej. Na szczególną uwagę zasługują pałace w Kochanowicach i Kochcicach będące w dużej mierze świadkami historii i ośrodkami rozwoju tej ziemi. Gmina o pow. licząca ok. 6940 mieszkańców położona jest na pograniczu Wyżyny Śląskiej oraz wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, w zachodniej części dorzecza rzeki Liswarty. Miejscowość Kochanowice leży na północny wschód w odległości ok. 5km od Lublińca przy drodze krajowej DK-46. Liczy ok. 2100 mieszkańców i jest siedzibą Urzędu Gminy.

Gmina Kochanowice

Kochcice

Kochanowice

Herb hrabiego von Ballestrem

Herb rodu von Blacha

Herb rodu von Aulock

KOCHANOWICE

Najstarsza wzmianka historyczna o miejscowości pochodzi z 1358 roku. W historii Polski ziemia dzieliła losy Śląska i dynastii Piastów Śląskich. Przynależała kolejno do księstwa śląskiego, opolskiego, wielkostrzeleckiego. Ok. 1460r włączona została do Królestwa

Czech, a po wojnach śląskich 1740–1763 do Królestwa Pruskiego. Po I wojnie światowej, Powstaniach Śląskich i Plebiscycie ponownie znalazła się w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Ziemia Kochanowicka była w przeszłości własnością m.in. rodzin Kochcicki, Blacha, Wirbski, Sobek, Aulock, Ballestrem. W 1640 r. Fryderyk von Blacha, przedstawiciel starego szlacheckiego rodu górnośląskiego, odkupił od państwa Habsburgów część majątku hr. Andrzeja Kochcickiego skonfiskowaną w czasie wojny 30-letniej (1618–1648). Po kilku latach sprzedał dobra baronowi von Rauthen, a sam kupił Dobrodzień. Pod koniec XVIII w. hrabia Karol Henryk II Sobek und Kornitz, będący w tym czasie właścicielem m.in. Koszęcina i Kochanowic, sprzedał Kochanowice rodzinie von Blacha, którzy ponownie na krótko stali się właścicielami Kochanowic. Na przełomie XVIII/XIX wieku wybudowali istniejący do dzisiaj klasycystyczny pałac. W 1817 r. Kochanowice wraz z Lisowem kupił, będący już właścicielem Kochcic, Sylwiusz von Anlock, który w 1823 r. ufundował kościół p.w. św. Walentego. Po jego śmierci w Kochanowicach osiadł młodszy syn Karol. Następnie majątek objął starszy brat Józef z Kochcic, a po nim jego młodszy syn Fryderyk. Ostatnim panem pałacu w Kochanowicach był od 1897 r. jego syn Alfred, który pojął za żonę baronównę Marię Agnieszkę von Fürstenberg. Zamieszkiwał w pałacu jeszcze kilka lat po I wojnie światowej i zmianie granic. W 1929 r. sprzedał majątek państwu polskiemu. W 1932 r. w pałacu otwarto szkołę i funkcję tę pałac pełni do dzisiaj, będąc siedzibą Gimnazjum im. Jana Pawła II.

KOCHCICE

Leżą w zachodniej części gminy Kochanowic, ok. 0,5 km na północ od drogi DK-46 będącej w tej części obwodnicą Lublińca. Miejscowość zamieszkuje dzisiaj ok. 1900 mieszkańców. Najstarsza wzmianka historyczna o miejscowości pochodzi z 1419 r. Nazwa wiąże się z rodem Kochcickich, właścicieli tych ziem oraz Lublińca na przeł. XVI/XVII w. Po nich panami Kochcic były rody Cellary, Larisch i Aulock. W 1903 roku majątek obejmujący ponad 3300 ha zakupił hrabia Franciszek von Ballestrem di Castellengo z Pławniowic, jeden z najbogatszych śląskich arystokratów i magnatów przemysłowych. Majątek objął piąty syn hrabiego, Ludwik Karol, który zamieszkał w wyremontowanym pałacu rodziny von Aulock. Hrabia dokonał ogromnych zmian w majątku dbając o uprawę ziemi, hodowlę, leśnictwo i rybołówstwo. Rozbudowano folwark, postawiono nowe budynki gospodarcze, urządzenia techniczne, gorzelnię i kuźnię. Pobudowano pięć nowoczesnych wielorodzinnych domów dla pracowników, budynki dla urzędników oraz budynek na Urząd Gminy, posterunek policji, pocztę i karczmę. W latach 1906–1909 wybudowano nowy piękny neobarokowy pałac oraz powiększono park. Hrabia dobrze zapisał się w pamięci mieszkańców. Był świetnym gospodarzem, człowiekiem spokojnym i religijnym, sprawiedliwym i wrażliwym na ludzkie potrzeby. Po zmianie granic był lojalnym obywatelem Rzeczypospolitej. W 1945 r. przed zakończeniem II wojny światowej opuścił Kochcice. Zmarł we Freiburgu w 1957 r. Po wojnie w pałacu znajdował się Dom Kolonijny dla dzieci, w latach 1950–62 Ośrodek Szkoleniowy, od 1963 r. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny, a od 1972 r. Wojewódzki Ośrodek Rehabilitacji. W 1995 r. utworzono Oddziały Rehabilitacji będące częścią Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Chirurgii Urazowej w Piekarach Śląskich.

GMINA KOSZĘCIN położona jest w południowo-wschodniej części powiatu lublinieckiego. Tutaj, podobnie jak w innych miejscach powiatu, zachowały się obiekty zabytkowe ważne dla historii i kultury Ziemi Lublinieckiej i Śląska. Szczególnie cenny jest pałac w Koszęcinie będący w przeszłości siedzibą właścicieli Lublińca oraz pałac w Wierzbii. Gminę o powierzchni ok. 129 km² zamieszkuje ok. 11 500 mieszkańców. Położona w dorzeczu Małej Panwi i Liswarty, w północno-wschodniej części graniczy z Grzbietem Woźnickim, będącym odgałęzieniem Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Ponad 50% powierzchni gminy zajmują lasy, stwarzając doskonałe warunki do rekreacji i turystyki. Siedziba gminy położona jest 12 km na wschód od Lublińca na skrzyżowaniu przy drodze wojewódzkiej nr 906 i 907.

Gmina Koszęcin

Herb barona
KochickiegoHerb książąt
zu Hohenlohe-Ingelfingen

Koszęcin

Wierzbie

KOSZĘCIN

Legenda podaje, że założycielem osady był książę Gostaw Koszeński. Pierwsze zapiski historyczne pochodzą z ok. 1275 r. W nich biskup krakowski nakazał płacić dziesięcinę na rzecz kościoła w Kamieniu Śląskim. Natomiast najstarsze miejscowości: Cieszowa, Sadów i Wierzbie odnajdziemy w źródłach z ok. 1300 roku.

Podobnie jak Ziemia Lubliniecka, Koszęcin był częścią Śląska i należał do 1532 r. do Pia-

stów Opolskich. Po śmierci księcia Jana II Dobrego przeszedł we władanie króla Czech, a później cesarza monarchii Austrii, Ferdynanda I Habsburga i został oddany w zastaw na rzecz margrabiego Brandenburgii Jerzego II Hohenzollerna. W 1562 roku zastaw wykupił kanclerz cesarski Jerzy Lassota i sprzedał w 1568 roku Jakubowi von Sparwein. W 1576 roku właścicielami został ród Kochcickich wykupując zastaw w 1587 roku. To Jan II Kochcicki zbudował barokowy pałac w Koszęcinie, w którym zamieszkał jego syn hrabia Andrzej Kochcicki. Rozbudował on pałac tworząc m. in. wspaniałą bibliotekę, gdzie Walenty Rozdzieński pisał prawdopodobnie swój poemat „*Officina ferraria*”. Zbudował także kaplicę zamkową.

W czasie wojny trzydziestoletniej (1618–1648 r.) cesarz zarekwirował majątek Kochcickich za poparcie antyhabsburskiej koalicji protestanckiej. W 1640 roku majątek zakupił na licytacji Ferdynand von Blacha, a w 1647 r. sprzedał baronowi Mikołajowi Filipowi von Rauthen. W tamtym czasie w pałacu gościł król Jan III zdążający z odsieczą pod Wiedeń. W 1693 roku majątek przejął hrabia Jerzy Mikołaj von Sobeck und Kornitz żeniąc się z córką barona, Anną Zuzanną. Pałac był w posiadaniu rodu do 1788 roku, a ostatni z rodu hrabia Karol Henryk II powiększył włości dokupując majątki Olszynę oraz Boronów (z wioskami Droniowice, Harbutowice, Hadra, Chwostek). W latach 1788–1804 właścicielami zostają kolejno radca z Brzegu von Mützel, von Eckenberg i von Stössel. Od 1805 roku aż do 1945 roku majątek był we władaniu pochodzącego z Frankonii książęcego rodu zu Hohenlohe – Ingelfingen, właścicieli dóbr Sławievice. Majątek zakupił książę gen. Franciszek Ludwik, który przebudował pałac w latach 1829–30 w stylu klasycystycznym, otaczając go 12 ha parkiem. W pałacu zamieszkał jego syn książę Adolf, będący krótko w 1862 r. premierem Prus. Kolejno majątek przejmowali syn książę Karol, będący przez 20 lat starostą lublinieckim, a następnie książę Fryderyk Wilhelm, który poczynił znaczne inwestycje, m. in. zbudował drogę do Tworoga, gdzie znajdował się jego drugi pałac. Ostatnim z rodu był książę Karol Gotfryd, który przebywał w majątku do 1945 roku. Będąc bezdzietnym adoptował dwóch kuzynów z linii książąt raciborskich. Konrad poległ w II wojnie światowej służąc w formacji Wehrmachtu, a Aleksander poległ służąc w wojsku polskim. Książę Karol Gotfryd wyjechał w styczniu 1945 r. do Austrii, gdzie mieszkał do końca życia w miejscowości Kraubath k. Grazu.

WIERZBIE

Miejscowość leży w północno-zachodniej części gminy Koszęcin, ok. 5 km w kierunku Lublińca, przy drodze wojewódzkiej nr 906. Wierzbie zamieszkuje ok. 400 mieszkańców. Najstarsza wzmianka historyczna o miejscowości pochodzi z ok. 1300 roku.

Najstarszymi właścicielami osady była rodzina von Tschammer. Nazwa miejscowości związana jest z rodziną von Wirbski (Wierbski, Wrbski), której ród rycerski wywodził się z Moraw., a najstarszym przedstawicielem był Fulko, kasztelan krakowski z przełomu XII/XIII w. Na Śląsku w końcu XVI wieku ród był właścicielem ziem wokół Lublińca, m. in. Kochanowic, Rusinowic czy Kamienicy. Najwybitniejszym przedstawicielem rodu był sędzia ziemski w księstwie opolsko-raciborskim Jan Wirbski urzędujący w latach 1618–1626. Prawdopodobnie w XVII wieku był inicjatorem budowy barokowego pałacu. Pierwszym natomiast właścicielem pałacu był prawdopodobnie Balcer Wirbski lub jego potomek Henryk Wierbski. Kolejnym właścicielem był Ludwik von Gotschalkowsky, od 1705 roku baron czeski, właściciel także Kochanowic, Rusinowic, Sadowa i Wesofej. Po zajęciu Śląska przez Prusy był pierwszym

starostą lublinieckim. W końcu XVIII w. majątek posiadał baron von Ziemietzki. W XIX wieku właścicielami byli m. in. ok. 1835 r. Gottfried Gerlach, ok. 1881 r. Wilhelm Methner, ok. 1892 r. Heinrich Grittner, a od 1905 do 1921 roku Richard Kuba z Sadowa. Jego spadkobierca w latach 1926–1930 przebudował pałac. W latach 30-tych był rezydencją wczasową Prezydenta RP prof. Ignacego Mościckiego, który przekazał obiekt chorzowskim zakładom AZOTY, których był założycielem. W latach 1985–1987 w pałacu mieścił się oddział Szpitala Psychiatrycznego z Lublińca. Kolejno obiektem zarządzała Gmina Koszęcin a następnie CARITAS. Budynek niszczał do czasu, gdy obiekt zakupił prywatny inwestor, który wyremontował i pięknie odrestaurował pałac będący dzisiaj w prywatnym użytkowaniu.

Herb rodu
von Luecken

Herb rodu
von Lobbecke

Gmina Pawonków

Gwoździany

Draliny

GMINA PAWONKÓW położona jest w zachodniej części powiatu lublinieckiego. Zajmuje powierzchnię ok. 119 km² i liczy ok. 6700 mieszkańców. Siedziba gminy położona jest przy drodze krajowej DK46 w odległości ok. 10 km na wschód od Lublińca i ok. 45 km od Opola. Gmina jak większość terenu naszego powiatu ma charakter rolniczy. Piękne krajobrazy, położone wzdłuż rzeki Lublinicy, lasy i stawy sprzyjają wypoczynkowi i turystyce. Na terenach gminy zachowało się również wiele ciekawych zabytkowych obiektów.

GWOŹDZIANY

Miejscowość leży w północno-zachodniej części gminy, ok. 5 km od Pawonkowa w kierunku na Dobrodzień. Nazwa wywodzi się prawdopodobnie od staropolskiego słowa *gwozd'* – las. Pierwsza wzmianka zamieszczona w protokole wizytacji kanonicznej pochodzi z 1679 r. Znajduje się tutaj barokowo-klasycystyczny pałac zbudowany w XIX w. przez właścicieli miejscowości i okolicznych majątków rodziny von Lucken. Pałac wielokrotnie zmieniał właścicieli, a po II wojnie światowej także swoje przeznaczenie. Były tutaj przedszkole i siedziba Spółdzielni Produkcyjnej. *Herbarz szlachty śląskiej* podaje, że właścicielem Gwoździan był prawdopodobnie Mikołaj Boye z Pruszkowa k. Olesna. W 1447 r. wymieniany był Nicolauss de Gwoździan, a w 1456 r. Nickel von Gwoździan. Także w XVI i XVII w. Gwoździany należały do rodziny Boye. W 1553 r. Mikołaj Boye z Gwoździan zakupił stawy pod Pawonkowem. W 1571 r. wymieniani byli Mikołaj i Jan Boye, w 1598 r. Jan, a w 1610 r. Mikołaj Boye. Od 1637 r. właścicielem został mąż Ewy von Boye – Jan Paczyński, a następnie ich synowie Jan Adam i Jan Jerzy, który z małżeństwa z Joanną Marią von Strachwitz pozostawił dwóch synów, Karola Wilhelma i Jerzego Szambora. Pod koniec XVIII w. właścicielem był Karol Moryc von Poser. Następnie majątek należał do rodu Goettlieba Fryderyka Ferdynanda von Paczyńskiego ze Starego Olesna. W II poł. XIX w., dobra zakupił pochodzący z Westfalii Fryderyk Edward von Löbbecke z Wrocławia. Majątkiem zarządzał jego zięć Gotfryd von Lucken, mąż najmłodszej córki, Valeskiej. W 1886 r. majątek liczący ok. 1034 ha należał już do Gotfryda, którego syn Eberhard w latach 1896–1904 był starostą lublinieckim. W 1905 r. właścicielem był Landsbank z Berlina, a od 1912 r. Franz Preiss. W 1930 r. właścicielem została Górnośląska Spółka Ziemska z Opola, która dokonała parcelacji majątku. Obecnie pałac jest własnością osoby prywatnej.

DRALINY

Miejscowość leży w odległości ok. 6 km na zachód od Lublińca, w połowie drogi między Lubeckiem a Pawonkowem. W *Herbarzu Szlachty śląskiej* jest wymieniana w 1571 r., wówczas należąca do Jana von Boye, właściciela Gwoździan i okolicznych majątków. Klasycystyczny pałac w Dralinach zbudowany został prawdopodobnie w 1898 r., chociaż pierwsze zabudowania istniały już w 1747 r. Pałac przebudowano w poł. XIX wieku, prawdopodobnie po pożarze. Po II wojnie światowej pełnił funkcję Ośrodka Pomocy Społecznej, później należał do Gminnej Spółdzielni. Od końca lat 80-tych znajduje się w rękach prywatnych. Od 2007 r. właścicielem był Jerzy Koza, a od 2013 r. właścicielem jest Lech Świerczyński. Dokonał on gruntownej odbudowy pałacu i zabudowań oraz rewitalizacji parku.

Czarny Las

Gmina Woźniki

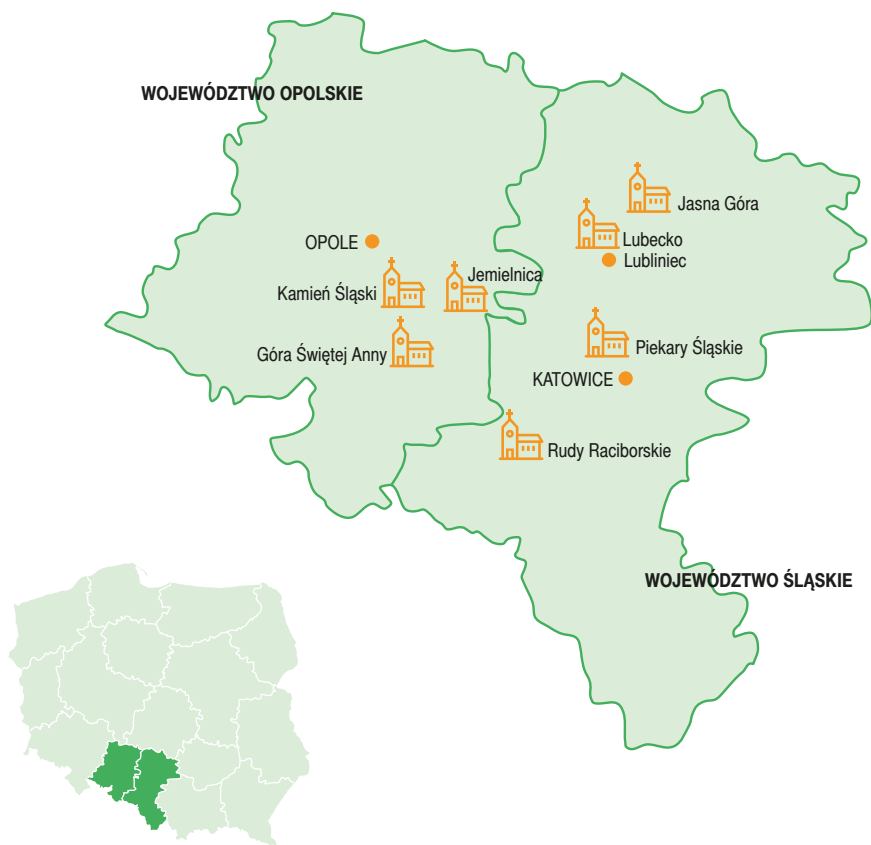
GMINA WOŹNIKI położona jest na Wyżynie Woźnicko-Wieluńskiej, wzdłuż Garbu Woźnickiego będącego płn.-zach. odgałęzieniem Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Zajmuje powierzchnię 127 km² w płd.-wsch. części powiatu lublinieckiego, a zamieszkuje ją ok. 9650 mieszkańców. Krajobraz pól i łąk, pagórkowaty w płn.-wsch. części, gdzie znajdują się źródła rzeki Liswarty, a wzniesienia przekraczają wys. 360 m n.p.m., przechodzi na południu w lesistą dolinę Małej Panwi. Siedzibą Urzędu Gminy są Woźniki, miasto, którego rodowód historyczny sięga XIII wieku. Położone jest przy drodze wojewódzkiej nr 789 w odległości ok. 30 km na wschód od Lublińca, a zamieszkałe przez ok. 4400 mieszkańców.

Herb księcia
Guido Henckel
von Donnersmarck

CZARNY LAS

Ziemia woźnicka dzieliła w przeszłości wspólne losy z ziemią lubliniecką, będąc własnością piastowskiej dynastii książąt opolskich, a później władców Czech z dynastii Habsburgów. Była też własnością bogatych rodów takich jak: Kochciccy, Gaschin oraz Donnersmarck. W miejscowości Czarny Las w odległości ok. 8 km na północ od Woźnik odnajdziemy neobarokowy pałac z poł. XIX w. wybudowany prawdopodobnie w latach 1861–1864, przebudowany na pocz. XX w. Wcześniej był tam zespół zabudowy dworskiej z przełomu XVIII/XIX w. Po 1911 r. majątek objął Kazimierz Niegolewski, późniejszy starosta lubliniecki, znany działacz niepodległościowy. To właśnie w pałacu Czarny Las odezwę wzywającą Ślązaków do rozpoczęcia III Powstania podpisał Wojciech Korfanty. Od 1922 r. majątek przejął Józef Jeziorowski, a następnie odsprzedał Maciejowi Rogowskiemu. W 1932 r. obiekt i majątek objął Roman Rogowski, który w 1938 r. sprzedał dobra Przedsiębiorstwu Osadniczemu „Ślązak” z Katowic. Po rozparcelowaniu majątku (ok. 500 ha), część parku z pałacem zakupiła rodzina Wojtaszków. Po wojnie majątek przejęło państwo. Od 1973 r. w majątku gospodarowała RSP „Przełom” z Lubszy, a w pałacu funkcjonował dom wycieczkowy. W 1988 r. pałac wraz z ziemią (3,6 ha) nabyła Spółdzielnia Inwalidów „Era” z Chorzowa, a w pałacu był Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy „Dworek”. Obecnie po gruntownej rewitalizacji i rozbudowie, od 1999 r. w pałacu funkcjonuje hotel „Czarny Las”.

SANKTUARIA, KOŚCIOŁY I KLASZTORY WAŻNE DLA ZIEMI LUBLINIECKIEJ

Poszukując wspólnych wątków historycznych i opisując wybrane z nich, nie sposób pominąć historii trzech sanktuariów sąsiadujących z Ziemią Lubliniecką.

Nasza ziemia, dzieląc losy Śląska, w różnych okresach historii była nie tylko częścią państwa polskiego, ale także monarchii Habsburgów i Hohenzollernów. Będąc ziemią pogranicza czerpała z kultury najbliższych sąsiadów i rozwijała z nimi związki gospodarcze. Stąd szczególnego znaczenia nabiera potrzeba poznania historii sanktuariów na Górze św. Anny, w Piekarach Śląskich oraz Jasnej Góry w Częstochowie.

Ponadto inne regionalne i lokalne sanktuaria, i kościoły, i ośrodki, takie jak Rudy Raciborskie, Kamień Śląski, Lubecko czy Jemielnica miały duży wpływ na kształtowanie się historii, kultury i duchowości Śląska.

Góra Świętej Anny

św. Anna Samotrzeć

Matka Boska
Piekarska

Bazylika w Piekarach
Śląskich

Wnętrze bazyliki w Piekarach Śląskich

Jasna Góra – Często-
chowa

Matka Boska
Częstochowska

Jasna Góra

Kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej – Jasna Góra

Sanktuarium w Rudach Raciborskich

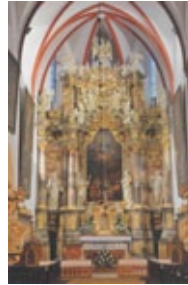
Matka Boska Pokorna – Rudy Raciborskie

Kaplica Maryjna – Rudy Raciborskie

Kościół Wniebowzięcia NMP – Jemielnica

Wnętrze kościoła – Jemielnica

Kaplica św. Józefa w Jemielnicy

św. Jacek – witraż w kościele pw. św. St. Kostki w Lublińcu

Kamień Śląski – pałac

Herb rodu Odrowąż

Lubeko – kościół pw. Wniebowzięcia NMP

Matka Boska Lubecka

GÓRA ŚWIĘTEJ ANNY

Góra Świętej Anny to najwyższe wzniesienie grzbietu Chełma na Wyżynie Śląskiej, o wys. 408 m n.p.m. Pierwotnie góra zwana była Górą Chełmską lub Chełmem. Nazwa góry kształtuje się w XVI w. Na mapie Helwiga z 1561 roku wymieniona jest jako *Georgenberg*. W dokumencie starosty opolskiego z 1563 roku wymieniona jest Góra Chełm. W innym dokumencie z 1599 roku pojawia się nazwa *Mons Diave Annae*, tzn. Góra Św. Anny, w języku niemieckim nazywana *Sankt Annaberg*, a po śląsku *Anaberg* lub Świynto *Ana*.

HISTORIA SANKTUARIUM

Na historię Góry Św. Anny więcej światła rzuca wiek XVI. Pierwsza wzmianka o kościele na szczycie Chełmskim pochodzi z 1516 roku, gdy biskup Jan Turzo odpowiednim dokumentem potwierdza oddanie kościoła przez Mikołaja Strzałę w zarząd proboszczowi Leśnicy. Dzieje kościoła związane są ze szlacheckim rodem Strzałów, który już w 1439 roku był właścicielem okolicznych majątków ziemskich, w tym Poręby, Leśnicy i Zdieszowic. Prawdopodobnie **Krzysztof Strzała**, wolny wójt Leśnicy, w 1485 roku rozpoczął budowę kościoła, a ukończył ją jego syn **Mikołaj Strzała**. Majątek Poremba wkrótce potem sprzedano rodzinie Żyrowskich z Żyrowej jako spłatę długów. Jednak w 1619 r. **Anna Strzałowa** odkupiła Porembę i przekazała w posagu córce wydanej za **Jana von Slewitz**.

Dalsze losy sanktuarium na Górze Św. Anny przez ok. 200 lat związane były ze szlacheckim rodem Gaschinów. Na początku XVI w. **Mikołaj Gaszyński**, mający przydomek „Silesius”, pochodzący z polskiego rodu szlacheckiego osiadłego na Ziemi Wieluńskiej (wieś Gaszyn), osiadł na Śląsku dając początek nowej linii rodu. W 1621 roku Gaschinowie otrzymali od cesarza Ferdynanda II tytuł baronów królestwa Czech, a w 1653 r. tytuł hrabiów Cesarstwa. W okolicy Góry Chełmskiej pierwszy przybył syn Mikołaja, **Jan Jerzy de Gaschin**, który poślubił w 1630 r. dziedziczkę z Wysokiej, Zuzannę Dzierżanowską. W 1631 r. jego starszy brat **Melchior Ferdynand de Gaschin** został właścicielem dóbr Żyrowa i Centawa, którą w 1634 r. zamienił na majątek Poremba, należący już wcześniej do dóbr Żyrowskich. Na decyzję wpłynęły także względy religijne, gdyż na Górze Chełmskiej przynależnej do Poremby znajdował się kościół z drewnianą figurą – relikwiarzem św. Anny Samotrzec.

Figura o wysokości 66 cm powstała około poł. XV w. Należy do najstarszych rzeźb drewnianych na Śląsku. Została przywieziona z Ujazdu na początku XVII w. Nazwa św. Anna Samotrzecia pochodzi od układu kompozycji rzeźby, w której św. Anna trzyma na ramionach swoją córkę Maryję i wnuka Jezusa Chrystusa „sama będąc na trzecim planie”. W tym wieku też zmieniła się nazwa góry i wezwanie kościoła ze św. Jerzego na św. Annę. Relikwie, będące „drobiną kości św. Anny”, sprowadził z klasztoru Villa z okolic Lyonu (Francja) książę saksoński Jerzy w 1504 r. i podarował swojemu dworzaniekowi Zygmuntovi de Maltitz. Wkrótce potem pozyskał je Mikołaj Nochtitzki, który spełniając wolę swojej zmarłej żony Anny z domu Maltitz, podarował kościołowi i w uroczystej procesji przyprowadził do świątyni na Górze.

Kult św. Anny Samotrzeciej rozwinął hrabia **Melchior Ferdynand de Gaschin**. Podczas Wojny Trzydziestoletniej (1618–1648) jako gorliwy katolik wiernie służył Cesarstwu, kładąc

podwaliny pod magnacką potęgę rodu. Był m.in. starostą krajowym dla Księstwa Opolskiego i Raciborskiego oraz zwierzchnikiem Cesarskiej Kamery na Śląsku we Wrocławiu. Ponieważ był człowiekiem bardzo pobożnym powziął zamiar, aby dla nieustającego kultu św. Anny sprowadzić zakonników oo. Franciszkanów – Reformatów z Prowincji Małopolskiej w Krakowie.

W 1655 r. Kapituła Zakonna podjęła decyzję o osiedleniu na górze Chełmskiej zakonników, których klasztor w Krakowie został spalony w czasie wojny polsko – szwedzkiej. Na uroczystość Wszystkich Świętych pod opieką znanego lwowskiego kaznodziei o. Franciszka Rychłowskiego przybyło 22 zakonników, którzy zamieszkali w Leśnicy.

W 1656 r. hr. **Melchior Ferdynand** przekazał Franciszkanom akt darowizny klasztornych włości i klucze do kościoła św. Anny. Utworzono też osobny Konwent św. Anny. W 1657 r., na prośbę hrabiego, akt potwierdził król polski Jan Kazimierz Waza przebywający w Głogówku, ponieważ na mocy układu pomiędzy cesarzem Ferdynandem III, a królem Władysławem IV cesarz przekazał Wazom w 1645 r. Księstwo Opolsko – Raciborskie. Przystąpiono do budowy drewnianego klasztoru, który ukończono w 1659 r. Hrabia, umierając w 1665 r., pozostawił testament, w którym polecił zakonnikom dokończenie budowy obiektów sakralnych, a swoich następców zobowiązał do udzielenia im pomocy materialnej. Liczba pielgrzymów ciągle wzrastała, dlatego w latach 1671–1673 dokonano rozbudowy kościoła, zakupiono 2 dzwony („Anna” i „Franciszek”) i wykonano nowy wystrój wnętrza. Spadkobiercą Majoratu został bratanek hrabiego **Jerzy Adam de Gaschin**. Wykorzystując naturalne położenie terenu postanowił ufundować Kalwarię z kaplicami Drogi Krzyżowej na wzór Jerozolimy. W latach 1700 – 1709 ukończono budowę 3 wielkich i 30 mniejszych kaplic. W 1719 r. po śmierci hrabiego, jego syn **Franciszek Karol de Gaschin** zamierzał przebudować klasztor na murowany. Kiedy zmarł, wdowa po nim **Maria Teresa** przekazała na ten cel materiały budowlane i 1200 florenów. Hojność okazało także wiele rodów szlacheckich, w tym hrabina **Katarzyna Colonna** ze Strzelec, siostra Franciszka Karola, z domu de Gaschin. W 1733 r. rozpoczęto budowę, którą ukończył w 1749 r. **Karol Ludwik de Gaschin**, stawiając ponadto w 1754 r. murowaną wieżę. Jego synowie **Antoni** i **Franciszek Adam de Gaschin** odnowili i rozbudowali Kalwarię, budując jeszcze 10 kaplic, i przekazali ją w 1764 r. pod opiekę zakonników. Kilkanaście lat później hr. Antoni dobudował kaplice: Świętych Schodów i Marii Magdaleny. W 1767 roku o. **Wacław Waxmański** opracował modlitewnik kalwaryjski, który stał się najbardziej popularnym modlitewnikiem pątniczym. W 1779 r. na Górę Św. Anny dotarła pierwsza pielgrzymka, przybywająca z Bytomia. W 1798 r. przeprowadzono gruntowną renowację kościoła i klasztoru, którą finansował hr. **Franciszek Adam** ze wsparciem zaprzyjaźnionych rodów, a opat z Jemielnicy i przeor z Czarnowasów zlecieli malowanie obrazu św. Anny dla głównego ołtarza.

Po przejęciu Śląska, państwo pruskie stopniowo wprowadziło politykę ograniczającą działalność i rozwój zakonów. W 1754 r. Fryderyk II zabronił pielgrzymować na Jasną Górę, zabroniono też zbierania jałmużny przez zakonników. W 1810 r. państwo wydało Dekret Sekularyzacyjny, na mocy którego dobra zakonne skonfiskowano, a zakony rozwiązano. Franciszkanie musieli opuścić klasztor na Górze św. Anny. Jeszcze hrabia **Leopold de Gaschin** próbował bronić sanktuarium, lecz władze wytoczyły mu proces, który kosztował go ok. 3200 talarów. Ród de Gaschin stracił swoje wpływy i zaczął podupadać. W 1831 r. sprzedano Porębę z Górą św. Anny, a w 1852 r. hr. **Ferdynand de Gaschin** sprzedał Żyrową. W 1832 r. rząd pruski przekazał kościół i klasztor arcybiskupowi Wrocławia. Zakończył się

200-letni okres mecenatu rodu **von Gaschin**, właścicieli wielu dóbr na Śląsku, m.in. Lublińca (hrabina Anna Barbara von Gaschin, córka Piotra de Garnier, w 1763 r. kupiła, a następnie sprzedała Lubliniec i dobra lublinieckie).

W 1852 r. Franciszkanie z Saksonii podjęli nieudolną próbę powrotu. Lecz dopiero od 1859 r., gdy przybyli Franciszkanie – Reformaci z Westfalii, utworzono nowicjat i kształcono zakonników – autochtonów, którzy znając język polski nawiązali dobry kontakt z miejscową ludnością.

Jednak po zjednoczeniu Niemiec w 1871 r. kanclerz Otto von Bismarck rozpoczął walkę z Kościołem katolickim. Utrudniano dotarcie pielgrzymkom i pątnikom, rozwiązano szkołę klasztorną, zakazano głoszenia kazań. W 1875 r. Franciszkanie drugi raz musieli opuścić klasztor. Gdy w 1877 r. rząd Prus odwołał ustawy antykościelne, zakonnicy powrócili z wygnania i rozpoczęli odbudowę i remont obiektów. W 1899 r. dobudowano 1 piętro i nowe skrzydło oraz kruchtę, kaplice i bramy. W latach 1912–1914 wybudowano Grotę Lourdes, a w latach 1929–1938 Dom Pielgrzyma. Jednak ponownie przyszedł czas szykan i prześladowań, tym razem ze strony władz hitlerowskich. W 1940 r. wyrzucono zakonników z klasztoru. Chcąc ratować kościół arcybiskup Wrocławia ustanowił parafię św. Anny. W 1945 r. po przejściu frontu zakonnicy wrócili do klasztoru. Sanktuarium św. Anny przeszło pod opiekę polskiej administracji apostolskiej przynależąc do Prowincji św. Jadwigi. Uzyskało wsparcie kolejnych biskupów opolskich. W 1980 r. obchodzono uroczyste jubileusz 500 lat kościoła św. Anny, który podniesiono do rangi Bazyliki Mniejszej. W 1983 r. odbyła się wizyta Ojca Świętego Jana Pawła II. Od 1989 r. odprowadzane jest Msza niedzielna w języku niemieckim. Co roku, w dniu 26 lipca, do sanktuarium przybywają tysiące pielgrzymów nie tylko ze Śląska, ale także z całej Polski oraz z zagranicy.

TWÓRCY I OPIEKUNOWIE SANKTUARIUM

Ród STRZAŁÓW

- Ród Strzałów – od 1439 r. właściciele.
- Krzysztof Strzała – 1485 r. budowa kościoła, właściciel Żyrowej, Leśnicy i Poremby.
- Mikołaj Strzała – † w 1514 r., dokończył budowę kościoła (notatka z 1516 r.).
- Anna Strzała – w 1613 r. odkupił dobra od rodziny Żyrowskich z Żyrowej.
- córka Anny Strzała – wyszła za mąż za Jana von Slewitz.

Ród von GASCHIN

Pochodzenie rodu nie jest do końca ustalone. Jedne źródła podają, że prawdopodobnie ród von Gaschin, herbu Bersten II, przybył na Śląsk z Niemiec w XIII w. Inne, że pochodzi z rodu Velenów, który przybył z Czech w XIII w. do Polski i osiadł w okolicach Wielunia. Po otrzymaniu tytułów szlacheckich jego członkowie często podpisywali się z francuska *de* zamiast *von*.

HERB rodu von Gaschin

- Nicolaus Gaszyński „Silesius” – poł. XIV w. przybył na Śląsk z Gaszyna, z ziemi Wieluńskiej, w 1554 r. poślubił Magdalenę Clema z Kietrza.
- Melchior Boromeusz Gaschin – z Kietrza.

- Melchior Ferdynand von Gaschin (1581–1665) – syn, od 1631 r. właściciel dóbr, od 1621 r. baron, od 1632 r. hrabia, od 1652 r. graf, † w 1655 r.
- Georg Adam von Gaschin (1643–1719) – bratanek, od 1665 właściciel.
- Franz Karol von Gaschin (1681–1733) – syn.
- Johan Joseph von Gaschin – brat (?).
- Maria Teresa von Gaschin – żona (1733–49) postawiła klasztor murowany.
- Karol Ludwik von Gaschin (1691–1754) – przyrodni brat, 1749 dokończył budowę.
- Anton „Mocny” von Gaschin (1726–1798) – syn, w 1770 dobudował 2 kaplice.
- Franz Georg Adam von Gaschin (1727–1799) – brat, w 1798 renowacja kościoła i klasztoru.
- Franz Anton von Gaschin (1763-?) – bratanek.
- Armand Leopold von Gaschin (1768–1848) – po 1810 r. konfiskata dóbr, w 1831 sprzedał Porembę.
- Ferdynand „Szalony” von Gaschin (1827–1894) – 1852 sprzedał Żyrową.

FRANCISZKANIE

Franciszkanie z Zakonu Braci Mniejszych przynależą do polskiej Prowincji św. Jadwigi, która wywodzi się z Prowincji Saksońskiej, obejmującej w XVII w. Westfalię, Nadrenię i Śląsk. W 1656 roku Kapituła Zakonna w Zakliczynie utworzyła osobny Konwent św. Anny. W 1893 r. utworzono osobny komisariat, a w 1902 r. osobną kustodię pw. św. Jadwigi. Na przełomie XIX/XX w. na Śląsku powstały klasztory franciszkańskie: we Wrocławiu 1897, w Prudniku 1900, Nysie 1903, Borkach Wielkich 1905, Katowicach-Panewnikach 1909. Dzisiaj ok. 1500 zakonników przydzielonych jest do 16 Prowincji należących do odpowiednich Konferencji językowych. Konferencja Północna to 5 Prowincji polskich, 1 czeska, 1 słowacka, 1 ukraińska oraz Fundacja Rosja-Kazachstan. Konferencja Południowa to 3 Prowincje chorwackie, 1 słoweńska i 2 w Bośni i Hercegowinie.

PIEKARY ŚLĄSKIE

OBRAZ MATKI BOSKIEJ PIEKARSKIEJ

W V w. Eudoksja, żona cesarza Teodozjusza, odnalazła w Jerozolimie ikonę, którą zabrała do Konstantynopola i umieściła w nowo wybudowanym kościele przy tzw. Drodze Przewodników (gr. *hodegon*). Treść ikony wskazywała, że powstała po Soborze w Efezie (431 r.), gdyż była plastycznym przedstawieniem dogmatu o Bożym Macierzyństwie Maryi. Ten sposób przedstawienia Matki Bożej stał się najbardziej powszechnym kanonem w ikonografii chrześcijańskiej.

Obraz – ikona Matki Bożej z Dzieciątkiem, namalowany na lipowej desce o wymiarach 129x92 cm, pochodzi z XV w. (ok. 1480 roku). Wykonany został na terenie Czech wg sztuki tzw. szkoły wenecko-bizantyjskiej. Wizerunek utrzymany jest w typie *Hodegetrii* – Przewodniczki i nawiązuje do malarstwa bizantyjskiego. Przedstawia Matkę Bożą z Dzieciątkiem na lewej ręce, w prawej zaś Maryja trzyma jabłko – symbol Ewy. Dzieciątko prawą rękę unosi w geście błogostawieństwa, a w lewej trzyma relikwiarz.

POCZĄTKI PARAFII

W **1303 roku** postawiono w Piekarach drewniany kościółek pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła, a w **1318 roku** konsekrowano kościół pw. Matki Boskiej. Nie wiadomo, kiedy w bocznej nawie świątyni pojawiła się ikona Matki Bożej z Dzieciątkiem, lecz było to na pewno po roku 1480, prawdopodobnie nawet w XVI wieku.

POCZĄTKI SANKTUARIUM

W **1659 roku** mianowany proboszczem został ks. **Jakub Roczkowski** pochodzący z Gliwic. Młody i energiczny człowiek ukończył gimnazjum w Poznaniu, studia teologiczne we Wrocławiu, a święcenia kapłańskie przyjął w Nysie. Jedną z pierwszych jego decyzji jako proboszcza był remont kościoła, po którym przeniósł i umieścił w ołtarzu głównym obraz: ikonę Matki Bożej, z którego – jak odnotowały kroniki – wydobywał się miły zapach róż. Z datą **27 VIII 1659 r.** łączy się geneza kultu Maryjnego w Piekarach. Ksiądz Jakub, motywowany relacjami uzdrowionych i pielgrzymów, zainicjował wspólne modlitwy przed ołtarzem o ożywienie wiary i miłość Maryi. Był to szczególny okres w historii, kiedy po zakończeniu wojny 30-letniej dwór cesarski w Wiedniu podjął wysiłki w celu rekatalizacji Śląska – opanowanego przez protestantów. Cesarz Karol Ferdynand sprowadził na Śląsk zakon Jezuitów i ufundował w **1624 r.** Kolegium Jezuickie w Nysie. W **1666 r.** Polska zawarła układ i zrzekła się na rzecz Habsburgów praw do księstwa opolsko-raciborskiego. Wielki wpływ na losy sanktuarium miało sprowadzenie do Opola w **1686 r.** przez Cesarza **Leopolda I** oo. Jezuitów. W **1675 r.** dwaj młodzi księża jezuiti, rozpoczynający swoją pracę misyjną w Tarnowskich Górach, przybyli do Piekar, gdzie przed obrazem modlili się o błogostawieństwo.

W **1676 roku** z Tarnowskich Gór przybyła pielgrzymka mieszkańców w intencji uzdrowienia i wybawienia od epidemii zarazy, jaka wybuchła w mieście. Złożyli oni jako dziękczynienie uroczyste ślubowanie corocznej pielgrzymki, która odbywa się do dzisiaj w każdą 1 niedzielę lipca.

Wtedy właśnie cudowny obraz nazwano **Matką Przedziwną**. Nasilający się ruch pielgrzymkowy – ok. 3000 ludzi w niedzielę i święta, spowodował potrzebę wsparcia duszpasterskiego. Ks. J. Roczkowski zwrócił się o pomoc do kolegium oo. Jezuitów w Opolu, a rektor kolegium o. **Wacław Schwerter** skierował w **1677 r.** prośbę do biskupa krakowskiego i cesarza Leopolda I o przekazanie o. jezuitom z Opola opieki nad sanktuarium w Piekarach. Odmowa biskupa krakowskiego spowodowała kilkuletni konflikt, w wyniku którego, mimo silnego wsparcia mieszkańców, ksiądz J. Roczkowski musiał złożyć rezygnację z funkcji, a obraz zdjęto z ołtarza i umieszczono w zakrystii. Jednak w **1687 r.** cesarz Leopold zatwierdził unię Piekar z Opolem i obraz wrócił na główny ołtarz.

ROZWÓJ SANKTUARIUM

20 V 1678 r. oo. Jezuiti przejęli opiekę nad sanktuarium, lecz spór z biskupem krakowskim nadal trwał. Jednak w **1680 r.** nastąpił przełom. W Czechach wybuchła zaraza. Cesarz Leopold poprosił o ratunek **Matkę Boską** z Piekar. W połowie lutego o. **Wacław Schwerter**

przewiół obraz do Pragi, gdzie przebywał kilka tygodni w Kolegium św. Klemensa. Prażanie gorliwie modlili się przed obrazem i 10 marca w Katedrze św. Wita arcybiskup Pragi nazwał publicznie ikonę Maryi z Piekar obrazem „Cudownym i Łaskami Słynącym”. **15 marca 1680 r.** odbyła się wielka procesja przez dzielnice Pragi, po której zaraza zaczęła ustępować. Jesienią obraz M.B. Piekarskiej wrócił przez Hradec Kralove i Nysę do Piekar. Kuria Wrocławska zaprobowała wydarzenia czeskie uznając opinię Pragi o „cudowności obrazu”. Piekary zaczęły funkcjonować w świadomości społecznej jako główne na Górnym Śląsku miejsce kultu Maryi, Matki Jezusa. W **1681 r.** przybyła do Piekar ślubowana pielgrzymka z Opola w podzięce za ustąpienie zarazy z lat **1679/80**. Udział wzięła Rada Miejska, duchowieństwo i mieszkańcy (po 3 osoby z każdego domu) składając bogate srebrne wota dziękczynne. W **1682 r.** kopię Matki Bożej Piekarskiej jako wotum dziękczynne, złożyła w kościele piekarskim delegacja mieszczan z Hradec Kralove. W tym samym roku wobec groźby wojen z Turcją ojcowie Jezuiti zabezpieczyli obraz w kolegium w Nysie, a później w Opolu, natomiast w Piekarach wystawiono do kultu kopię. W **1683 r.** król Polski **Jan II Sobieski** w drodze do Wiednia przybył do Piekar, aby złożyć hołd Maryi.

Po oddaleniu niebezpieczeństwa obraz, obdarowany przez króla Sobieskiego srebrem, wrócił z Opola do Piekar. W **1702 r.**, wobec groźby wojny ze Szwecją, zakonnicy w tajemnicy wywieźli obraz do Opola, a w ołtarzu ponownie umieścili udaną kopię. W katedrze opolskiej cudowny obraz wystawiono do publicznej czci. Mimo wielu starań obraz nigdy nie wrócił do Piekar. W Opolu zaś po **1702 r.** rozwinął się kult Matki Boskiej Opolskiej. Przez ponad 40 lat tysiące ludzi pielgrzymowały do Matki Boskiej Piekarskiej z całego Śląska i Czech. Przybywały liczne pielgrzymki m. in. z Hradec Kralove, Raciborza, Paczkowa, Opola, Będzina, Tarnowskich Gór. Miały miejsce liczne uzdrowienia i wyznania wiary. Przed Cudownym Obrazem w **1697 r.** i w **1734 r.** królowie polscy z dynastii saskiej: **August II** i **August III**, podpisali „*pacta conventa*”. W **1717 r.** sam cesarz **Karol VI** wydał dekret, w którym ustalił, że Cudowna Ikona Matki Bożej pozostanie w Opolu aż do ogłoszenia przez Rzym „cudowną”. Pod opieką oo. Jezuitów Cudowny Obraz znajdował się aż do **1776 r.**, gdy doszło do kasaty zakonu na Górnym Śląsku.

W **1795 r.** Karol Zisper dokonał renowacji obrazu i przemaalował wizerunek M.B. Piekarskiej zmieniając kolory i szczegóły postaci, a Dzieciątko zamiast jabłka trzyma w ręku owoc granatu – symbol życia i miłości.

ROZBUDOWA SANKTUARIUM

Bardzo ważnym okresem dla dalszego rozwoju sanktuarium i wzmacniania się kultu maryjnego na Śląsku była działalność **ks. Jana Alojzego Fitzka**. Urodzony w **1790 r.** w Wielkim Dobrzeniu pod Opolem, ukończył seminarium nauczycielskie i duchowne. Studiował teologię we Wrocławiu i Krakowie. Proboszczem w Piekarach został w **1826 r.** Za jego czasów Piekary zaczęły pełnić funkcję duchowej stolicy Śląska. Kapłan ten był inicjatorem tzw. katolicyzmu społecznego. Jego praca skierowana była na działalność wydawniczą, patriotyczną i charytatywną. Organizował akcje trzeźwości i doskonalenia języka polskiego. Piekary stały się centrum nowych, masowych inicjatyw społecznych. Ponieważ ruch pątniczy nie mógł pomieścić się w drewnianym kościele, w **1842 r.** ruszyła budowa nowego kościoła, którą

ukończono w 1846 r. Zainicjowano również budowę Kalwarii. W 1849 r. odbyła się uroczysta konsekracja kościoła mariackiego, na którą cesarzowa Eleonora, żona Leopolda I, ofiarowała złotą monstrancję z 1710 r., ozdobioną szlachetnymi kamieniami z własnej biżuterii. Po raz pierwszy w historii budowa kościoła była fundowana nie tylko ze składek bogatych darczyńców, ale także z pieniędzy wszystkich ludzi, którzy kupowali specjalnie wyemitowane akcje „płatne w niebie”. Zasługi ks. Fitzka były ogromne, dlatego od potomnych otrzymał miano „Apostoła Śląska”. Prowadził swoją ukochaną parafię aż do śmierci w 1862 r.

ROZKWIAT SANKTUARIUM

Wiek XX przyniósł duże zmiany także dla Sanktuarium Piekarskiego. Powstania Śląskie i Plebiscyt zmieniły stosunki narodowościowe na Śląsku. Nastąpiła zmiana granic i podział Górnego Śląska na części polską i niemiecką, a Piekary Śląskie wróciły do Polski i weszły w skład nowo utworzonej diecezji katowickiej. Dnia 15 VIII 1925 r., z inicjatywy bp. **Augusta Hlonda**, Cudowny Obraz Matki Boskiej Piekarskiej został koronowany przez nuncjusza papieskiego. Koronowano obraz Madonny Piekarskiej (tzw. starszy) zwanej **Lekarką Chorych**, który wcześniej poddano renowacji i dość pochopnie przemaalowano. Maryja i Dzieciątko mieli nałożoną srebrną sukienkę podarowaną prawdopodobnie przez Jana III Sobieskiego oraz złote łańcuchy, perły i pierścienie. Obraz miał wielkość 93x68 cm. W 1940 r. miała miejsce kradzież koron. W 1962 r. papież Jan XXIII podniósł rangę kościoła w Piekarach do rangi Bazyliki Mniejszej. W 1963 roku Matka Boska Piekarska została patronką diecezji katowickiej, a w 1965 r. kard. **S. Wyszyński**, z udziałem m. in. biskupa **Karola Wojtyły**, dokonał ponownej koronacji Cudownego Obrazu, który wcześniej poddano starannej renowacji przez konserwatora zabytków **Kunegundę Ptak** z **Lublińca**. W 1984 r. miała miejsce kolejna kradzież koron, dlatego też w 1985 r. odbyła się druga rekonakcja Cudownego Obrazu, którą przeprowadził bp **Herbert Bednorz**, w obecności bp **Damiana Zimonia**. W 2000 r., w 75 rocznicę koronacji, na obraz nałożono srebrną zasłonę, która codziennie jest odsłaniana przed poranną Mszą, a po ostatniej Mszy zasłaniana. W 2009 roku obchodzono uroczyste 350 rocznicę kultu Maryjnego w Piekarach Śląskich.

Przez lata i wieki Matka Boska Piekarska była obdarowywana wieloma tytułami i imionami, m.in.: „Uzdrowienie chorych”, „Ucieczka grzeszników”, „Gospodyni Śląska”, „Matka Sprawiedliwości i Miłości Społecznej”.

JASNA GÓRA

HISTORIA SANKTUARIUM

Założenie klasztoru Paulinów na Jasnej Górze związane jest z Ludwikiem Andegawęńskim, królem węgierskim i polskim (1370–1382) oraz jego krewnym – księciem Władystawem Opolczykiem. W czerwcu 1382 roku do Częstochowy przybyła grupa kilkunastu zakonników z zakonu św. Pawła. Osiedli się oni na wzgórzu jasnogórskim, obejmując również w posiadanie drewniany kościółek pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Uroczystej fundacji dokonał książę Władystaw Opolczyk w dniu 9 sierpnia 1382 roku. Król Polski Władystaw Jagiełło

(1386–1434) 24 lutego 1393 roku dokonał nowej fundacji celem zapewnienia utrzymania dla większej liczby zakonników.

Nazwę Jasna Góra kojarzono początkowo z białymi wapiennymi skałami. Jednak w dokumencie z 1388 roku pojawiło się określenie Jasna Góra (*Clarus Mons*), którą nadali wzgórze paulini przybyli z Węgier, z klasztoru na Jasnej Górze w Budzie (*In Claro Monte Budensi*).

Źródła historyczne podają, iż Cudowny Obraz Matki Bożej, подарowany paulinom przez zarządcę Rusi ks. Władysława Opolczyka, przybył na Jasną Górę z Betza 31 sierpnia 1384 roku.

Dnia 14 kwietnia 1430 roku dokonano napadu na klasztor, zrabowano ozdoby i wota dziękczynne oraz znacznie uszkodzono obraz.

Jeszcze w 1430 r. z rozkazu króla Jagiełły obraz przewieziono do Krakowa celem dokonania naprawy. Nie mogąc uzupełnić farbami uszkodzonych fragmentów, na oryginalnej desce namalowano wierną kopię, która do dzisiaj jest wizerunkiem Matki Bożej Jasnogórskiej.

W 1434 r. odnowiony i ozdobiony obraz na polecenie Władysława Jagiełły przeniesiono w uroczystej pielgrzymce z Krakowa na Jasną Górę. W II połowie XV wieku rozpoczęto budowę wielkiego kościoła o trzech nawach. Aby zabezpieczyć klasztor, za panowania króla Zygmunta III Wazy wykonano plany forteczne i prowizorycznie je zrealizowano. Właściwą budowę murów ukończono za czasów króla Władysława IV w latach 1632–48.

Dramatyczne chwile przeżył klasztor jasnogórski podczas „potopu szwedzkiego” w 1655 roku, gdy wojska Karola X Gustawa pod dowództwem generała Wittenberga 18 listopada stanęły pod murami Jasnej Góry. Ostrzeliwana z trzech stron twierdza broniła się skutecznie, aż do 26 grudnia, gdy szwedzkie wojska opuściły Jasną Górę. Obroną Jasnej Góry kierował przeor klasztoru ojciec Augustyn Kordecki. Zwycięstwo obrońców przypisano wstawiennictwu i opiece Matki Najświętszej, której obraz celem zabezpieczenia wywieziono wcześniej na Śląsk.

W roku 1656 król Jan Kazimierz złożył uroczyste ślubowanie obierając Maryję patronką państwa i nadając Jej tytuł Matki Bożej Królowej Polski. Dnia 8 września 1717 roku odbyła się koronacja Cudownego Obrazu. W XVII i XVIII twierdza jasnogórska była rozbudowywana i fortyfikowana. W 1680 r. wybudowano m. in. zbrojownię, tzw. arsenał.

W okresie rozbiorów, od 1795 r. Jasna Góra była ośrodkiem moralnego i patriotycznego trwania narodu. W 1813 r. wojska moskiewskie zajęły Jasną Górę, a car Aleksander I nakazał zburzyć forteczne mury. Po 1843 roku mury odbudowano na nowo za zgodą cara Mikołaja I. W 1864 r. car Aleksander II zlikwidował większość klasztorów w Polsce, lecz oszczędził jasnogórski. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. klasztor rozpoczął pełną działalność stając się duchową stolicą Polski, a wkrótce nastąpiła ponowna uroczysta koronacja Wizerunku Matki Bożej.

Podczas I wojny światowej sanktuarium nie ucierpiało. Wraz z wybuchem II wojny światowej nastąpił ciężki okres, zakazano zbiorowych pielgrzymek. Gdy 16 stycznia 1945 r. wojska niemieckie opuściły Częstochowę, rozpoczął się nowy etap w dziejach Jasnej Góry. Liczne pielgrzymki, święta i uroczystości gromadziły tłumy wiernych.

W 1966 r. z okazji tysiąclecia chrześcijaństwa prymas Polski, kardynał Stefan Wyszyński, z ówczesnym metropolitą krakowskim – księdzem arcybiskupem Karolem Wojtyłą, ozdobił Obraz koronami milenijnymi.

Papież Jan Paweł II kilkakrotnie odwiedził sanktuarium na Jasnej Górze (1979, 1983, 1987), gdzie złożył cenne dary wotywnne.

CUDOWNY OBRAZ

Cudowny Wizerunek Matki Bożej jest największym skarbem Jasnej Góry. Mimo że w sanktuarium na Jasnej Górze nigdy nie odnotowano żadnych objawień Maryjnych, to Jej Cudowny Obraz swoją siłą i tajemnicą przez wieki przyciągał pielgrzymów. Ikona zalicza się do typu przedstawień określanych w greckim języku mianem *Hodegetrii*. Nazwa ta oznacza Przewodniczkę: „Tę, która prowadzi”.

O początkach Obrazu i jego dziejach do 1382 r., nie posiadamy pewnych i ścisłych wiadomości historycznych. Legenda głosi, że obraz namalował św. Łukasz Ewangelista jeszcze za życia Maryi, na płycie stołu używanego przez Świętą Rodzinę w Nazarecie.

Prawdopodobnie w IV wieku matka cesarza Konstantyna Wielkiego, św. Helena, przewiozła ikonę z okolic Jeruzolimy do Konstantynopola, będącego stolicą Cesarstwa Bizantyjskiego. Około X wieku za sprawą księcia ruskiego dotarła do zamku Bełzie, na północny wschód od Lwowa.

Obraz o wymiarach 121,8 cm na 81,3 cm przedstawia Najświętszą Maryję Pannę w postawie stojącej, w półpostaci z Dzieciątkiem Jezus na ręku. Dzieciątko w lewej ręce trzyma księgę, prawą unosi ku górze w geście błogostawieństwa. Prawa ręka Maryi spoczywa na piersi, wskazując Jezusa. Ze względu na ciemną karnację twarzy Matka Boża bywa nazywana „Czarną Madonną”.

W 1430 roku w trakcie napadu rabunkowego znacznie uszkodzono obraz, który został pocięty szablą i poważnie zniszczony. Odnaleziony obok źródła przy dzisiejszym kościele św. Barbary, w latach 1430–34 został odrestaurowany na oryginalnej desce z polecenia króla Władysława Jagiełły. Trwałym śladem zniszczenia obrazu są blizny na twarzy Matki Bożej.

Po lewej stronie wizerunku znajdują się insygnia Matki Bożej Królowej Polski oraz berło i jabłko wykonane w 1926 r. Po prawej: złota róża i złote wotum w kształcie serca z napisem „TOTUS TUUS”, przekazane przez Ojca Świętego Jana Pawła II. Obraz Matki Bożej zakrywa przekazana przez Ojca Świętego Jana Pawła II srebrna zasuwa z 1723 r., którą otacza bordiura z 1763 r. Od II połowy XVII w. obraz zaczęto przyozdabiać sukienkami. Obecnie istnieje dziewięć sukienek.

Zmarły w 1480 r. Jan Długosz pisał: „*Z całej Polski i krajów sąsiednich, mianowicie: Śląska, Moraw, Prus i Węgier, na uroczystość Maryi Świętej, której rzadki i nabożny obraz w tym miejscu się znajduje, zbiegał się lud pobożny dla zdumiewających cudów, jakie za przyczyną naszej Pani i Orędowniczki tu się dokonały*”.

KULT MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

Jasna Góra jest największym sanktuarium religijnym w Polsce. Corocznie setki tysięcy wiernych z Polski i innych krajów pielgrzymują do będącej przedmiotem czci cudownej ikony Matki Boskiej trzymającej w ramionach Dzieciątka Jezus.

Obraz i częstochowskie sanktuarium szybko stały się dla Polaków niezwykle ważnym miejscem kultu religijnego oraz miejscem manifestowania patriotyzmu i przywiązania do polskości.

W XIV-XV wieku Czarną Madonnę zaczęto nazywać Królową Polski i Patronką Narodu. W XV wieku liczne kopie obrazu wypełniały inne polskie kościoły i dwory. W XVII wieku narodził się obyczaj pieszych pielgrzymek do sanktuarium. Najstarszą z nich jest szlak pielgrzymki warszawskiej, przemierzany przez pątników od 1711 roku. W okresie rozbiorów, mimo ciągłych ograniczeń, tradycja odwiedzania Czarnej Madonny nie ustała.

Sanktuarium stało się także szczególnym miejscem opisywanym przez pisarzy i poetów. Cześć Maryi piórem oddali między innymi: Henryk Sienkiewicz, Władysław Stanisław Reymont, Cyprian Kamil Norwid.

Po II wojnie światowej prymas Stefan Wyszyński zamówił kopię obrazu, która w latach 1957–1966 odbyła uroczystą pielgrzymkę do wszystkich parafii w Polsce.

Sanktuarium Jasnogórskie rocznie odwiedza kilka milionów wiernych. W czasie świąt maryjnych: 15 sierpnia oraz 26 sierpnia, jednorazowo w sanktuarium bywa do 500 tysięcy pątników a kult Matki Boskiej Częstochowskiej odegrał i odgrywa ogromną rolę dla religijności Polaków oraz życia Kościoła w Polsce.

RUDY RACIBORSKIE

Dzieje miejscowości rozpoczynają się w momencie, gdy w latach 50. XIII w. cystersi z Jędrzejowa pojawili się na terenie dzisiejszych Rud i rozpoczęli budowę kościoła i klasztoru. 21 października 1258 r. książę opolsko-raciborski Władysław nadał cystersom przywileje prawne i gospodarcze. Przypuszcza się, że nazwa Rudy pochodzi od koloru rzeki przepływającej w pobliżu opactwa lub związana jest z bogatymi pokładami rud żelaza, które cystersi wydobywali do wytopu. Legenda głosi, że miejsce pod budowę kościoła i klasztoru wybrał książę Władysław podczas polowania. Zabłądził on w lasach pełnych dzikich zwierząt i podczas odpoczynku zasnął pod wielkim dębem. Podczas snu ukazał mu się kapelan zamkowy z Raciborza, ojciec Benedykt (cysters z Jędrzejowa), który powiedział: „*Bóg bliski jest tych, którzy go szukają*”. Na drugi dzień, po przebudzeniu, książę odnalazł kompanów. Następnie opowiedział całą historię żonie Eufemii. Oboje uznali, że w miejscu tego zdarzenia należy wybudować świątynię. Razem udali się na miejsce, gdzie rósł wielki dąb. Tam wiatr zerwał welon z głowy księżnej. Para uznała, że w miejscu, gdzie po chwili opadł welon Bóg chce, by powstał ołtarz.

Klasztor założony został przez cystersów w 1258 r. z fundacji Księcia Opolskiego Władysława w Rudach nad rzeką Rudą, w połowie drogi między Gliwicami a Rybnikiem i Gliwicami a Raciborzem, na szlaku handlowym w diecezji wrocławskiej. Na początku wybudowano wczesnogotycki kościół bazylikowy oraz klasztor na planie czworoboku. Pierwotne uposażenie klasztoru nie było duże – składało się nań siedem wsi oraz pewne niezamieszkane jeszcze tereny, które w XIII i XIV w. były intensywnie kolonizowane. W latach 1680–1790 dokonano przebudowy i rozbudowy kościoła w stylu barokowym. W 1730 r. dobudowano pałac opacki. Od 1744 r. funkcjonowało prowadzone przez cystersów gimnazjum, a od 1781 studium filozoficzno-teologiczne, które było jedyną tego rodzaju uczelnią na Górnym Śląsku, gdzie nauki udzielano bezpłatnie. Bogata była także klasztorna biblioteka. Pod koniec XVIII w. liczyła blisko 12 000 woluminów. Opactwo cystersów w Rudach bardzo pozytywnie przyczyniło się do rozwoju kultury materialnej i duchowej regionu Górnego Śląska.

Podstawą działalności rudzkich cystersów początkowo było rolnictwo i hodowla trzody i bydła. Opactwo rozwijało warzywnictwo, sadownictwo, bartnictwo, zajęło się również produkcją wełny owczej i pszczelarstwem (produkowano воск, miód pitny i likier). Istotną była również hodowla ryb w sztucznych stawach. Na terenie klasztoru i w dobrach klasztornych były winnice, kuźnie, smolarnie jak również klasztorna huta szkła. Znaczące miejsce zajmowała gospodarka leśna, produkcja węgla drzewnego i smoty. Szczególną rolę odegrało jednak kopalnictwo rud i związane z nim hutnictwo, oparte aż do poł. XVIII w. na pozyskiwanym z własnych lasów węglu drzewnym. W dobrach klasztornych produkowano na wielką skalę żelazo, a w XVIII w. poświadczona jest także produkcja miedzi i szkła. W cysterskich Stodołach w 1747 r. zbudowano i uruchomiono wielki piec na węgiel, pierwszy na Górnym Śląsku. Ponadto Klasztor posiadał własne kopalnie rudy, które były czynne jeszcze w 1756 r.

Zrujnowany wojną z Napoleonem budżet Prus potrzebował gotówki. W dniu 26 listopada 1810 r. nastąpiła kasata klasztoru na mocy edyktu króla pruskiego Fryderyka Wilhelma II. W następnym roku przeprowadzono aukcję mienia klasztornego. Najcenniejsze książki wywieziono do Wrocławia, część rozdano okolicznym parafianom, resztę przeznaczono na makulaturę. W 1812 r. dobra klasztorne otrzymał landgraf von Hessen Kassel, który nigdy w Rudach nie zamieszkał. W latach 1813–1814 w klasztorze znajdował się szpital wojskowy, w którym rannymi opiekowało się między innymi 10 mnichów wypędzonych po likwidacji szpitala. W 1820 r. Rudy przeszły na własność landgrafa Wiktora von Hessen-Rotenburg, który zmarł bezpotomnie. Dlatego też w 1834r. włości zostały przekazane w ręce jego bratanka – Wiktora Hohenlohe-Waldenburg-Schillingfürst.

W połowie XIX w. przeprowadzono gruntowną przebudowę klasztoru i pałacu opackiego na siedzibę magnacką, założono park angielski. Roboty trwały wiele lat, zwłaszcza sztukatorskie i malarskie – we wnętrzach. Sam kościół pocysterski stał się kościołem parafialnym. Potomkowie rodu Hohenlohe-Waldenburg-Schillingfürst uczynili Rudy sławnym miejscem w Europie (w latach 1866 i 1910 gościł tu na polowaniu król Prus, a potem cesarz Niemiec, Wilhelm II). W rękach książęcej rodziny pocysterskie obiekty przebywały do stycznia 1945 r., kiedy to armia czerwona splądrowała i podpaliła cały obiekt. W okresie 1947–1950 przeprowadzono prace konserwatorskie w kościele. Klasztor i pałac opacki nie wykazywały w 1945 r. większych zniszczeń murów zewnętrznych i dolnych kondygnacji, w większości zachowane były również stropy. W latach 1958–1961 główny korpus budynku od strony zachodniej zabezpieczono doraźnie nakrywając go dachem. Po latach przerwy służby konserwatorskie rozpoczęły odgruzowanie obiektu. W 1975 r. przeprowadzono reformę administracyjną, powiat raciborski włączono do województwa katowickiego i znowu nastąpiło kilka lat przerwy. W 1981 r. uzyskano pewne fundusze na ratowanie pocysterskiego zabytku. W ciągu 4 lat odgruzowano piwnice, komnaty, korytarze, wyremontowano sklepienia piwnic i odtworzono stropy. Jednak remonty i zabezpieczenia zabytku nie wystarczyły, popadał w coraz większą ruinę, nie znalazł się bowiem gospodarz, który mógłby przywrócić mu dawną świetność. Stan taki trwał aż do roku 1998, kiedy to Skarb Państwa przekazał cały kompleks klasztorno-pałacowy Diecezji Gliwickiej. Obecnie w kompleksie trwają prace przy odbudowie i renowacji samego obiektu jak i otaczającego go parku. W przyszłości ma stać się ośrodkiem wiary, kultury i nauki, pożytecznym dla mieszkańców Górnego Śląska.

JEMIELNICA

Kierując się z Lublińca – przez Zawadzkie – w stronę Strzelce Opolskich i Góry św. Anny, w odległości ok. 30 km od Lublińca dotrzemy do pięknie i bogato zabudowanej wsi Jemielnica. Wieś ta, licząca dzisiaj ok. 3780 mieszkańców, należy do największych w Polsce. Już z daleka zobaczymy wysoką wieżę (54 m) kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny zbudowanego na przełomie XIII i XIV w. przez braci z zakonu Cystersów. Nieco wcześniej, bo na początku XIII w. istniał w tej miejscowości mniejszy kościół, który pełnił funkcję kościoła parafialnego. Jednak w roku 1280 książę opolski Bolesław I ufundował kościół i klasztor w Jemielnicy sprowadzając doń zakonników z Rud Raciborskich, gdzie już od 1258 r. istniał kościół i klasztor ufundowany przez ojca Bolesława, księcia Władysława I. W roku 1298 papież Bonifacy VIII wzięł klasztor „Gemelnitz” pod opiekę św. Piotra, nadał mu i zatwierdził stosowne przywileje. Zakon Cystersów prowadził swoją działalność na Śląsku ponad 500 lat, bo aż do roku 1810, tzn. do sekularyzacji Prus. Państwo pruskie rozwiązało konwent cysterski przejmując cały jego majątek. W czasie swojej misji oo. Cystersi wybudowali na Śląsku 7 wielkich kościołów i klasztorów. Obok w/w także w Lubiążu, Henrykowie, Trzebnicy, Krzeszowie i Kamieńcu. Ośrodki te, obok funkcji religijnych, spełniały z wielkim pożytkiem rolę kulturotwórczą i gospodarczą. Budowano młyny i spichlerze, zakładano stawy rybne, uczono rolnictwa, bartnictwa i gospodarowania. Zakładano biblioteki, pierwsze przytułki oraz szpitale. Rola zakonu na ziemiach śląskich w budowie i rozwoju cywilizacji, kultury, gospodarki i ekonomii była nie do przecenienia.

Kościół i klasztor przeżyły ciężkie chwile w swojej historii. Husyci, podczas swego najazdu w latach 1425–1428, doszczętnie splądrowali klasztor. W okresie wojny trzydziestoletniej (1618–1648) oraz w czasie wojen śląskich kościół i klasztor 3-krotnie spłonęły wraz z biblioteką, młynami i połową wioski. Ojcowie Cystersi prowadzili jednak swoją działalność, aż do 1810 r.

Obecny, bazylikowy kościół, rozbudowany w 1733 r. po ostatnim pożarze, jest ogromny, trzynawowy, noszący cechy stylów gotyckiego i barokowego. Świątynia pięknie zdobiona i bogato wyposażona, posiada liczne, zabytkowe dzieła. Obok ołtarza głównego (16x10 m) podziwiać można 11 bocznych ołtarzy z cennymi obrazami i rzeźbami, piękną kaplicę z barokową polichromią i chór muzyczny ze wspianymi organami (z 1777 r.). Kościół połączony jest z budynkami klasztorowymi, a całość pięknie odremontowana i zagospodarowana. Sama zaś wieś jest ciekawie zabudowana: budynki mieszkalne wraz z zabudową gospodarczą tworzą w centrum zabudowę mieszkalną, chronioną jako dziedzictwo architektury wiejskiej.

Zachęcam wszystkich do odwiedzenia tej miejscowości zapewniając, że będziecie Państwo zaurczeni pięknem historii i zabudowy Jemielnicy.

KAMIEŃ ŚLĄSKI I RÓD ODROWĄŻÓW

PAŁAC W KAMIENIU ŚLĄSKIM

W niedalekiej odległości od Lublińca (ok. 50 km), w sąsiadującym z naszą Ziemią Lubliniecką powiecie Strzelce Opolskie, na trasie do Opola, leży miejscowość Kamień Śląski, którego historia i pałac są warte poznania i odwiedzenia.

Pałac najbardziej dramatyczny okres przechodził po II wojnie światowej. Początkowo, w styczniu 1945r., utworzono w nim szpital wojskowy, następnie pałac splądrowano, a kaplicę św. Jacka wypalono. Po 1945r. utworzono dom dziecka. W latach 50-tych przemurowano go na potrzeby wojsk sowieckich stacjonujących na pobliskim lotnisku. Sowietci splądrowali i rozszabrowali pałac, niszcząc i wywożąc wszystko, co miało jakąkolwiek wartość, a w maju 1970 r. pałac podpalono. W latach 80-tych podjęto nieudolną próbę odbudowy oficyny. W roku 1990 pałac przekazano diecezji opolskiej i za sprawą biskupa Alfonsa Nossola podjęto odbudowę ruiny. W ciągu 4 lat odbudowano zabytkową architekturę pałacu, odrestaurowano wieżę, salę balową i kaplicę, wyremontowano oficynę i budynki gospodarcze z przeznaczeniem na lożę turystyczno-noclegową. W dniu 14 stycznia 1994 r. poświęcono uroczystie kaplicę św. Jacka, a obiekt oddano do użytku. Udało się uratować cenny skarb dziedzictwa kulturowego na Śląsku Opolskim.

KAMIEŃ ŚLĄSKI – ZARYS HISTORII MIEJSCOWOŚCI

Kamień Śląski to miejscowość położona niedaleko Opola. Jest ona znana i chętnie odwiedzana nie tylko przez mieszkańców Śląska, ale także przez licznych gości z całego świata. Zastąpiła przede wszystkim jako miejsce urodzenia św. Jacka, bł. Czesława i bł. Bronisławy. O szczególnej roli Kamienia Śląskiego w dziejach Śląska Opolskiego decydują także inne czynniki o charakterze historycznym i kulturowym. Pierwsze udokumentowane wzmianki o Kamieniu Śląskim pochodzą z początku XII w. W 1104 r., według przekazu „*Kroniki Polskiej*” Galla Anonima, miał tu przebywać książę Bolesław Krzywousty. Kamień Śląski był wówczas silnym grodem rycerskim należącym do słynnej w Europie rodziny Odrowążów. Oprócz rodziny Odrowążów, ważną rolę w dziejach Kamienia Śląskiego odegrały rodziny Strzałów, Larischów i Strachwitzów. Dbały one przede wszystkim o rozwój posiadłości w Kamieniu Śląskim i o utrzymanie tutejszego zamku, który z czasem przybrał kształt i funkcję pałacową.

Ważnym centrum społeczno-gospodarczym i kulturowym Kamienia Śląskiego był w przeszłości tutejszy zamek. Jego życie koncentrowało się najpierw wokół rodzin rycerskich, a nieco później wokół kolejnych rodów szlacheckich. One pełniły rolę mecenasów kultury i dawały utrzymanie wielu rodzinom.

Przez długie wieki Kamień Śląski znany był jako siedziba wielkich rodów rycerskich i szlacheckich. W piękną historię miejscowości znacząco wpisał się rok 1594 – rok kanonizacji św. Jacka. Od tego czasu widać wyraźny rozwój jego kultu w miejscu narodzin. Początkowo skupiał się on w kościele parafialnym, nad którym pieczę sprawowali dominikanie. Dopiero jednak przebudowanie historycznej komnaty narodzin św. Jacka w kaplicę sprawiło, że do Kamienia Śląskiego zaczęło przybywać coraz więcej czcicieli naszego świętego. Właściciele zamku zawarli umowę z prowincjałem dominikanów z Opola, na mocy której zakonnicy zobowiązali się do duszpasterskiej opieki nad tym miejscem.

Linia kamieńskich Odrowążów, z których wywodzi się św. Jacek, wymarła w XVI w., a Kamień Śląski i jego okolice, w wyniku dziedziczenia i koligacji rodzinnych, przechodziły w ręce kolejnych rodów śląskich.

HERB RODU ODROWĄŻ – OPIS

Srebrna figura heraldyczna umieszczona jest na czerwonej tarczy. W klejnocie znajduje się siedem piór pawich (w niektórych przedstawieniach umieszczanych w dwóch rzędach), na nich w poprzek umieszczona jest figura heraldyczna. Herb Odrowąż pochodzenia czeskiego, znany od średniowiecza i w Polsce, według legendy zarówno czeskiej jak i polskiej, został nadany rycerzowi morawskiemu, który walcząc z poganami, jednemu z nich oderwał ręką wąsy razem z kawałkiem twarzy. Na pamiątkę tego czynu otrzymał herb z figurą heraldyczną wąsów za strzałą i nazwę Odrzywąs, która zmieniona została z czasem na Odrowąż. Według tej legendy Odrowążowie przybyli do Polski w orszaku księżnej Dąbrówki (Dobrawy)- żony Mieszka I. W późniejszych czasach ponad pięćdziesiąt rodów polskich posiadało ten herb.

ŚWIĘTY JACEK Z RODU ODROWĄŻÓW

Święty Jacek, na Zachodzie znany pod imieniem Hiacynt, urodził się około 1200 roku w Kamieniu Śląskim i, według tradycji, był bliskim krewnym bł. Czesława. Do rodu Odrowążów należał też biskup krakowski Iwon Odrowąż, który był wybitną postacią ówczesnego duchowieństwa polskiego. Kształcił się w znakomitych uczelniach Paryża i Bolonii, jego kolegą ze studiów był późniejszy papież Grzegorz IX.

Jacek i Czesław Odrowążowie byli współpracownikami biskupa Iwona. Biskup mianował Jacka kanonikiem katedralnym w Krakowie, a następnie wysłał go na kilkuletnie studia do Rzymu, gdzie kapłan Jacek miał wyróżniać się swoją wiedzą i surowością życia. Biskup w roku 1220 spotkał się ze św. Dominikiem, założycielem sławnego już zakonu, prosząc go o przystanie do Polski dominikanów. Święty odpowiedział, że chętnie przyjmie Polaków do zakonu. Na wstąpienie zdecydowali się Jacek i Czesław (24 lutego 1221 r.), którzy w Rzymie otrzymali z rąk św. Dominika zakonne habity. Następca św. Dominika w roku 1221 wysłał obu Polaków do Polski, aby tam zakładali klasztory.

Dominikanie przybyli do Polski w roku 1222. W Krakowie biskup Iwon przekazał im kościół parafialny Świętej Trójcy. Czesław w latach 1233–1236 założył klasztor w Pradze i we Wrocławiu. Zakon kaznodziejski rozwijał się prężnie dzięki silnej osobowości ojca Jacka. Dzięki jego działalności powstały klasztory w Gdańsku, Elblągu, Toruniu, Rydze, Dorpacie, Królewcu, Kijowie, Haliczu.

Od lat 40. XIII wieku Jacek osiadł na stałe w Krakowie. Był ideałem zakonnika wrażliwym na potrzeby bliźnich, na nędzę ludzką, moralną i materialną. Jacek odszedł do Pana w opinii świętości w Krakowie 15 sierpnia 1257. Jego grób znajduje się w dominikańskim kościele Świętej Trójcy w Krakowie.

Papież Klemens VII pozwolił w roku 1427 na oddanie czci Jackowi w polskich klasztorach dominikańskich. Naszego Patrona w roku 1594 kanonizował papież Klemens VIII. Obchody ku czci św. Jacka przypadają na dzień 17 sierpnia. Święty Jacek jest głównym patronem metropolii górnośląskiej oraz miasta Krakowa.

W ikonografii św. Jacek występuje ubrany w habit dominikański i czarny płaszcz z kapturem, trzyma w rękach monstrancję z Najświętszym Sakramentem, posążek Najświętszej Maryi Panny i księgę. W tradycyjnej kulturze dzień św. Jacka był świętem pasterskim na Podhalu i Spiszu.

LUBECKO – OKRUCHY HISTORII

W odległości ok. 4 km od centrum Lublińca w kierunku południowo – zachodnim, podróżując ul. Piłsudskiego, Kard. Wyszyńskiego i Hajdy Wawrzyńca, trafiamy na stację „Lublinieckiej Golgoty”, która przez Lipską Górkę (298 m n. p. m.) obok krzyża doprowadzi nas do miejscowości Lubecko.

Osada Lubecko (Lubiczko, Lubitsco) wymieniana była już w 1226 roku w dokumencie, w którym książę opolski Kazimierz prosi biskupa wrocławskiego Lorenza (Laurentego, Wawrzyńca), o likwidację komory celnej w Lubecku. Z 1342 roku pochodzi pierwszy dokument księcia opolskiego Alberta dot. kościoła. Zaś z 1362 roku pochodzi dokument księcia Alberta, który według historyka H. Neulinga (Schlesines Kirchorte, Breslau, 1902) „podpisał Joannes, plebanus de Lubiczko” jako świadek. Dokument z 1362 roku pochodzi zaś dokument księcia Alberta, w którym widnieje podpis proboszcza z Lubecka jako świadka. Natomiast z 1447 roku pochodzi spis podatków tzw. „świętopietrza”, które parafia z Lubecka odprowadziła do dekanatu oleskiego.

Miejscowość od początku dzieliła losy Śląska i Lublińca należąc kolejno do Piastów Śląskich (opolskich), a od 1532 roku do Korony Czeskiej oraz Cesarstwa Habsburgów, będąc przedmiotem zastawów. Od 1587 roku zostaje kolejno własnością rodów Kochcickich, Cellary i Garnier. Wreszcie będąc od 1740 roku w Królestwie Pruskim przynależała m. in. do rodów Gaschin, Grotowski, Rennard i in.

Obecny kościół p. w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny zbudowano w 1679 roku, później wielokrotnie przebudowywano. Dzisiejszy późnobarokowy kształt kościoła z murewaną wieżą pochodzi z 1787 roku. Wewnątrz 3 ołtarze, w głównym czczony obraz Matki Boskiej Lubeckiej – Uzdrowicielki Chorych, a w bocznych św. Urban i św. Walenty. Ponadto barokowa ambona i chrzcielnica z XVII w., a w ścianie płyta nagrobna Jana Kochcickiego z 1549 roku właściciela tych ziem.

PODRÓŻE Z HISTORIĄ

Wszyscy znamy powiedzenie „podróże kształcą”. Jest jednak jeden warunek, który sprawia, że staje się prawdziwe. Wystarczy przygotować się do podróży lub pogłębić swoją wiedzę po powrocie. Temu służą właśnie opisy, relacje i refleksje z podróży po Europie. Historia krajów i regionów, sąsiadów bliższych i dalszych, pozwala lepiej poznać i zrozumieć dzieje tworzenia się i powstawania narodów i państw. Pozwala zrozumieć i poznać także własną historię w kontekście całej Europy. Kultura i sztuka, architektura i rzeźba, malarstwo i muzyka oraz ludzie i ich losy tworzyły integralną i holistyczną cywilizację Europy.

Lwów – Narodowy Teatr Opery i Baletu

Budynek dworca kolejowego – Lwów

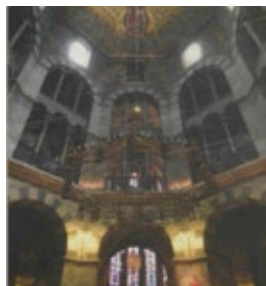
Plac Mickiewicza – Lwów

Katedra w Akwizgranie (Aachen)

Początki średniowiecznej Europy – koronacja Karola Wielkiego 800 r. – miniatura

Najstarsza część katedry – romańska kaplica pałacowa

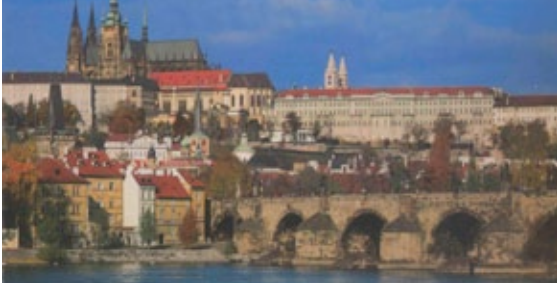
Europa po podziale Cesarstwa Karola Wielkiego – IX wiek

Cesarz Otton III – miniatura

Hołd prowincji – miniatura

Mosta Karola, Zamek Praski
i katedra św. Wita

Praga – rynek starego miasta
z kościołem Panny Marii

Klasztor Andeks

Św. Jadwiga
Śląska

Praga – katedra św. Wita

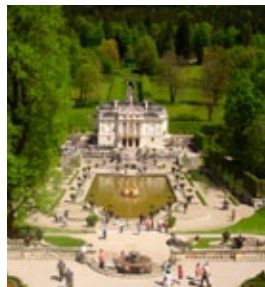
Monachium – pałac Nyphenburg

Król Ludwik II Bawarski

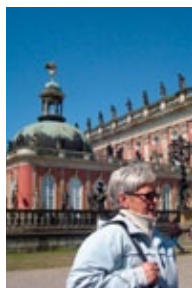
Pałac Herrenchiemsee

Pałac Linderhof

Zamek Neuschwanstein

Poczdám – pałac
Cecilienhof

Brama wejściowa do pałacu
Cecilienhof
w Poczdámie

Katedra Notre-Dame
w Paryżu

Paryż – opera

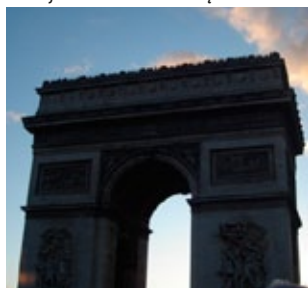
Katedra Notre-Dame
w Reims

Francja – zamki nad Loarą

Dolina Loary – Zamek Chambord

Paryż – Łuk Triumfalny

Karolina i F. Karliczek

LWÓW – ŚLADAMI HISTORII

W dniach 21–25 maj 2008 r. Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowawców LO i LE im. Adama Mickiewicza w Lublińcu zorganizowało kolejną wycieczkę. Tym razem celem wyjazdu była podróż „w czasie i przestrzeni”.

W programie – Lwów, tereny Zachodniej Ukrainy, szlakiem zamków dawnej Rzeczypospolitej. W oczekiwaniach i świadomości były chęć odnowy wspomnień, poznanie świadectwa historii oraz konfrontacja naszych wyobrażeń i romantycznych wspomnień z dniem dzisiejszym.

DZIEŃ PIERWSZY (ŚRODA 7.00).

Wyjazd z Lublińca – pada deszcz; przejazd do Łańcuta – zwiedzanie Zespołu Pałacowego: wyszło słońce; dalsza podróż – granica – dłuższy postój – ulewa – oberwanie chmury: biurokracja i oczekiwanie; dojazd do Lwowa – późny wieczór, hotel: bardzo dobry standard i organizacja.

DZIEŃ DRUGI (CZWARTEK 9.00).

Zwiedzanie Lwowa – pada deszcz; cerkiew Św. Jura, Ratusz Lwowski, rynek, katedra łacińska, Wieża Prochowa, Pałac Halicki, prospekt Wolności i Wały Hetmańskie, cerkiew ormiańska, kościół Bernardynów, pomnik Adama Mickiewicza, Pałac Potockich, muzeum malarstwa – wspaniałe zbiory, wieczór w Operze Lwowskiej – piękny, bogaty gmach i wspaniałe wnętrza, świetny spektakl, wspaniała muzyka; późny wieczór – wizyta u rodziny: ciasno i skromnie, rozmowy i wspomnienia z historii, późny powrót do hotelu; cały dzień w deszczu.

DZIEŃ TRZECI (PIĄTEK 9.30).

Wyjazd na zwiedzanie zamków Lwowszczyzny – pada, kropi, mży lub leje z przerwami deszcz; Olecko – zamek: miejsce urodzenia Jana III Sobieskiego, Podhorce – zamek: dawna rezydencja Koniecpolskich, Rzewuskich i Sangiuszków, Złoczów – kiedyś własność Sobieskich i Radziwiłłów: zamek z bastionami, pawilon chiński, wieczór – powrót do Lwowa, uroczysta kolacja z udziałem kapeli lwowskiej, chwile zadumy, rozmowy, dzielenie się wrażeniami, śpiewy, dobra zabawa.

DZIEŃ CZWARTY (SOBOTA 9.00).

Śniadanie jak co dzień – „stół szwedzki”: smacznie, czysto i przyjemnie, od 10.00 zwiedzanie Lwowa – bez deszczu! Cmentarz Łyczakowski i Orląt Lwowskich, rodzinne grobowce – kwiaty i modlitwa, Komnaty Królewskie, Muzeum, Arsenał, Lwów – duży i piękny, magia historii. Ok. 15.00 wyjazd do Żółtkwi – wychodzi słońce, Rynek, Zamek, Kolegiata – spotkanie z proboszczem: refleksyjna opowieść o losach zabytków i kościoła, kwesta na remont i renowację, krótki koncert organowy. Łzy wzruszenia, pożegnanie z historią, przejazd do granicy – ale droga! Oczekiwanie ok. 3 godzin – bezruch i bezsens, atmosfera „autokarowa” wspaniała, przekraczamy granicę, nocny powrót do domu, rano w Lublińcu – słońce!

Podziękowania dla organizatorów (w szczególności dla R. K.) – świetna organizacja, program i atmosfera. Och te wspomnienia!
Pozdrowienia dla Uczestników

ŚLADAMI HISTORII – SZKICE Z HISTORII BAWARII I POLSKI

JADWIGA ŚLĄSKA Z RODU ANDEKSÓW

Księżniczka bawarska Hedwig pochodziła z wielkiego rodu książąt Andeksu i Meranu, spokrewnionego z Karolem Wielkim. Ród ten wydał królów, książąt, biskupów i świętych (św. Rasso – wielki umysł epoki, bohater I wyprawy krzyżowej i św. Otto w XII w. na prośbę Bolesława Krzywoustego chrzcił Pomorze), a jego początki sięgają wczesnego średniowiecza.

Ziemie rodowe książąt Andeksu w XI wieku rozciągały się na południe od Monachium głębooko w Alpy, a na północy po dzisiejszy Hof i promieniowały na cały region kulturą europejską.

Dziadek Jadwigi, Berthold III był przyjacielem i doradcą cesarza Fryderyka Rudobrodego Barbarossy, któremu towarzyszył w bitwach w Italii i wyprawie krzyżowej. W dowód uznania otrzymał od cesarza ogromne terytoria: Dalmacji, Serbii, Kroacji i Włoch z Akwileją i Triestem oraz Meranem i tytułem książęcym.

Ojciec Jadwigi, Berthold IV kontynuował przyjaźń rodu z cesarzem, brał udział w III wyprawie krzyżowej i był świadkiem śmierci cesarza Fryderyka, który utonął w rzece w czasie kąpieli. Z wyprawy przywiózł relikwie św. Rasso – trzy hostie zachowane do dzisiaj w klasztorze Andeks oraz skarby, które przezornie ukryto przed sąsiadami Wittelsbachami rywalizującymi z rodem Andeksów o wpływy i władzę. Skarb odnaleziono w 1391 r., a w ogłoszonym w 1392 r. roku odpustowym pielgrzymowało do cudownych relikwii ok. 60 tys. ludzi tygodniowo.

Rodzeństwo Jadwigi (trzy siostry i czterech braci) – mimo świetnych koligacji rodzinnych, wpływów politycznych i bogactwa – nieszcześnie losów doprowadziło do upadku ród Andeksów.

Siostry, Agnieszka (Agnes), którą z miłości poślubił król Francji bez zgody papieża na rozwód, zmarła w wieku 24 lat ze wstydu i upokorzenia, Getruda królowa Węgier, wyniosła i rozrzutna, została zamordowana, a jej córka Elżbieta księżna Turynii, po śmierci męża poświęcając się Bogu i miłości bliźniemu zmarła w 1231 r. w aureoli świętości i została kanonizowana w 1235 r.

Bracia, Berthold V książę Akwilei – senior rodu, ambitny i dumny geniusz polityczny, którego cechy przerodziły się w pychę, butę i bezwzględność został znenawidzony przez wszystkich, Ekbert biskup Bambergu oraz Heinrich margrabia Istrii wmieszani w zabójstwo króla Szwabii, zostali wyklęci, wydziedziczeni i wypędzeni, zaś Otto książę Meranu zżony się z córką zamordowanego króla Szwabi. W 1248 rywalizacja dwóch wielkich rodów – Wittelsbachów i Andeksów – zakończyła się zdobyciem i zburzeniem zamku Andeks i przejęciem ziem przez zwycięskich Wittelsbachów.

W „*Kronikach Miasta Monachium*” (1157–1505) pod datą z roku 1248 znajduje się notatka informująca, że z powodu wymarcia rodu właścicieli, księstwo Andeks – Wolfratshausen przechodzi na rzecz rodu Wittelsbachów, którym jeszcze w 1180 r. cesarz Fryderyk Barbarossa podarował w lenno ziemie w Bawarii z miastem Monachium dla zrównoważenia

wpływów rodu Andeksów. Ród Wittelsbachów panował w Bawarii do 1918 r., ród Andeksów wymarł bezpotomnie.

- M. Elsholz, G. Mądry – „*Bawarski narzeczony – szkice z historii Bawarii i Polski*” – Wrocław 2004

JADWIGA ŚLĄSKA Z BAWARII – ŻYCIE I DZIEŁO

Księżna Jadwiga (Hedwig) urodziła się ok. 1175 r. Pochodziła z wielkiego i bogatego bawarskiego rodu książąt Andeksu i Meranu. W wieku 5 lat została wysłana do klasztoru sióstr Benedyktynek we Francji, gdzie przebywając przez 7 lat otrzymała staranne wykształcenie (język francuski, włoski i Łacina). Dzieciństwo księżniczki nie trwało długo. Po powrocie do rodzinnego zamku czekał już na nią narzeczony. Był nim młody piastowski książę Henryk od dziecka zaprzyjaźniony z rodziną i braćmi Jadwigi. Po kilku miesiącach narzeczeństwa, w 1186 roku, 12-letnia Jadwiga poślubiła śląskiego Piasta, co oznaczało, że stała się członkiem rodziny, której królewski ród należał do najstarszych w Europie i był twórcą państwa polskiego.

Książę Henryk był prawnukiem księcia Bolesława III Krzywoustego, wnukiem jego najstarszego syna Władysława II Wygnańca, który od 1138 r. na mocy testamentu ojca otrzymał Księstwo Śląskie z Wrocławiem, z ziemią opolską i lubuską oraz został seniorem rodu obejmując Małopolskę wraz z Krakowem i zwierzchnictwo nad Pomorzem. Był synem Bolesława Wysokiego, który objął Śląsk w 1163 r. i ostatecznie w 1173 r. zapoczątkował linię Piastów Śląskich. Po śmierci ojca w 1201 r. Książę Henryk I (Brodaty) objął w dziedzictwo Śląsk.

Młoda księżna dzięki wszechstronnemu wykształceniu (znała także język polski) i wielkim zaletom charakteru szybko zagojowała wrocławski dwór. Urodziwa i skromna, bezpośrednia, pracowita i dobra od początku podjęła swoje wielkie dzieło opieki nad biednymi, chorymi, bezdomnymi i kalekami. Organizowała dożywianie głodnych, opiekę nad chorymi i umierającymi. W podróżach po śląskich zamkach towarzyszył dworowi zespół kucharzy i piekarzy karmiących biednych. Jadwiga znała choroby, plagi i potrzeby ludu. Osobiście zasiadała w sądach prezentując zrozumienie, litość i wspianiafomyślność dla grzeszników. Z własnych funduszy zakładała pierwsze przytułki, hospicja, szpitale i kuchnie przyklasztorne, a także szkoły dla dziewcząt. W 1203 r. rozpoczęła budowę klasztoru w Trzebnicy, który został poświęcony po 16 latach, w 1219 r. Równocześnie prowadziła bogaty i liczny dwór zatrudniając wielu polskich i niemieckich urzędników, zarządców, ekonomów i notariuszy. Miała ogromny wpływ na męża, który będąc księciem energicznym i zapobiegliwym doprowadził do rozkwitu Śląska rozwijając gospodarkę, hutnictwo i górnictwo, sprowadzając wielu rzemieślników z Bawarii. Książę podejmował wiele działań dyplomatycznych dążąc do zjednoczenia Śląska i państwa polskiego.

Małżonkowie mieli liczne potomstwo: 8 lub 9 dzieci, z których 6 jest potwierdzonych w dokumentach. W 1209 r. przyjęła wraz z księciem śluby czystości podejmując życie wzorem biblijnej Marii i Józefa. Miłość i szacunek łączyły ich do końca życia. W 1227 r. uwolniła księcia z niewoli Konrada Mazowieckiego uwięzionego po zamachu w Gąsawie. W 1234 r. książę włączył pod swoje panowanie część ziem Wielkopolski oraz Małopolskę wraz z Krakowem.

Książę Henryk Brodaty w 1238 r. zmarł przekazując marzenia o koronie królewskiej swojemu synowi Henrykowi II Pobożnemu, który włączył do swoich ziem Gniezno wykazując wielką rozwagę i talent polityczny.

Na przeszkodzie dalszemu zjednoczeniu stanęła jednak historia. W roku 1241 młody książę zginął w tragicznej bitwie pod Legnicą. Księżna po śmierci syna udała się do klasztoru trzebnickiego, gdzie przeoryszą była ostatnia jej żyjąca córka. Jadwiga zmarła w 1243 r. a już w roku 1267 została kanonizowana.

Pamięć o niej żyje do dzisiaj w wielu śląskich kościołach. W 1925 r. jej relikwie zostały przeniesione do klasztoru bawarskiego w rodzonym Andeks. W 1943 r. kościół w Trzebnicy został podniesiony do rangi bazyliki.

Dzieło Jadwigi jest wielkie – czczona przez naród polski i niemiecki, budowała swoim życiem pomosty do zgody i pojednania obu narodów.

ZŁOTA PRAGA

Jak co roku Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowawców LO i LE im. A. Mickiewicza w Lublińcu zorganizowało wycieczkę. W dniach 10–13.06.2009r. 100-osobowa grupa uczestników spotkała się z historią i dniem dzisiejszym „Złotej Pragi”.

Bogaty program obejmował m.in. Klasztor Stachowski, Pałac Loretty, zwiedzanie kompleksu pałacowo – zamkowego Hradczany: Katedrę św. Wita, Zamek Królewski, Bazylikę św. Jerzego, Złotą Uliczkę. Następnie przejście Mostem Karola z dzielnicy Mała Strana do Starego Miasta, spacer wokół Ratusza i Rynku Staromiejskiego, zwiedzanie Cytadeli na wzgórzu Wyszehradzkim, starej dzielnicy żydowskiej Josefov, spacer dzielnicą Nowego Miasta: Plac św. Wacława, Teatr Narodowy, Muzeum Narodowe, Dom Miejski. Ponadto obejrzeliśmy Zegar Ratuszowy Orłoj, Synagogę Staronową, gmach Opery Narodowej, zabytkowy dworzec kolejowy.

Odbyliśmy rejs statkiem po Wełtawie, odwiedziliśmy piwiarnię J. Haška „U Fleku” i dziesiątki innych zabytków: pałaców, kościołów, pomników oraz przepięknych gmachów i budynków reprezentujących wszystkie epoki i style architektoniczne. Nasze zmysły co chwilę zaskakiwane były wspaniałymi formami, kształtami, bogatymi perspektywami i kolorami. Mimo dość zróżnicowanej pogody ulicami miasta przetaczały się wielotysięczne tłumy turystów z całego świata, przez co stylowe kawiarnie, ogródki i restauracje rozlokowane na przepięknie oświetlonych placach, w ciasnych uliczkach i ogrodach tętnią życiem od rana do późnej nocy. Aby zrozumieć fenomen „Złotej Pragi” należy zwiedzać i smakować miasto z pełną świadomością rozwoju cywilizacyjnego miasta w kontekście historii Pragi, Czech i Europy.

CZECHY I SŁOWIANIE

Według legend miasto Praga (cz. prah -pol. prog) założyła księżna Libusza, a dynastia pierwszych władców Przemyślidów pochodzi od legendarnego Przemysława – Oracza. Historia wywodzi nazwę od opuszczonego miejsca, na którym na skrzyżowaniu dróg handlowych z brodami przez Wełtawę zbudowano Praski Zamek, który wraz z targowiskiem stał się podstawą powstającego miasta. Teren dzisiejszej Pragi został zasiedlony w IV tysiącleciu p.n.e. przez Celtów. W okresie wędrówki ludów od IV w. n.e. zostali oni wypchnięci przez plemiona germańskie Gotów, którzy od nazwy celtyckiego plemienia Boju-Bohemum nazwali ziemię Bohemia. Dopiero na przełomie V/VI w. pojawili się tu Słowianie, którzy w VI w.

zasiedlili rozległe obszary Środkowej Europy: Wenedowie na południe od Bałtyku, Antowie między Dnieprem a Dniestrem i Sklawinowie w Dacji nad dolnym Dunajem. Także w VI w. tereny Panonii nad środkowym Dunajem opanowali Awarowie, którzy zhołdowali Sklawinów i wypchnęli Gepidów i Longobardów do Italii. Awarowie zniknęli z areny dziejów pokonani w 796r. przez cesarza monarchii Franków Karola Wielkiego. W IX w. w Środkowej Europie ukształtowały się dwa państwa słowiańskie. Na południe od Dunaju Państwo Bułgarskie i na północ Państwo Wielkomorawskie. Na przełomie IX/X w. do Kotliny Naddunajskiej wtargnęły ze wschodu plemiona węgierskie i w 906r. wspólnie z niemieckim państwem wschodnich Franków położyli kres Państwu Wielkomorawskiemu. Jego sukcesorem stało się państwo czeskie.

CZECHY I CESARSTWO

Do zjednoczenia ziem plemiennych doszło na przełomie IX/X w. nad dolną Wełtawą. Pierwszy historyczny władca Borzywoj z dynastii Przemyślidów w latach 880/885 uznał zwierzchnictwo Wielkich Moraw i przyjął chrzest. Po upadku Państwa Wielkomorawskiego korzystając z osłabienia państwa niemieckiego rządu w Czechach objął Wratysław I (905–921r.). Za jego panowania w granicach państwa znalazły się Morawy, Śląsk i prawdopodobnie Państwo Wiślan. Jego następca Wacław I (921–935r.), późniejszy święty, podporządkował się Cesarstwu Niemieckiemu, lecz unikając konfliktów wzmocnił wewnętrznie państwo rozwijając chrześcijaństwo. W latach 935–967, po usunięciu brata, rządu sprawował Bolesław I Srogi, który mimo że został pokonany przez cesarza Ottona I w 905r. zachował autonomię Czech w granicach Cesarstwa Niemieckiego. Za rządów Bolesława doszło do pierwszych kontaktów polsko-czeskich, gdy książę Polan Mieszko I (963–992r.) ożenił się z córką Bolesławawą, Dobrawą i przyjął chrzest w 966r. budując podstawy Państwa Polskiego. W okresie walki Cesarstwa z papieżstwem w XIII w. Czesi poparli Cesarza, za co Przemysław Ottokar I (1253–1278r.) otrzymał koronę królewską.

Rola i znaczenie Czech w ramach Cesarstwa stale umacniała się i rosła. Ostatni z dynastii Przemyślidów, Wacław II (1283–1305r.) i Wacław III (1305–1306r.) nosili także koronę polską i węgierską. Po ich śmierci na tronie czeskim zasiadali kolejno z dyn. Habsburgów Rudolf I (1306–1307r.) i Henryk (1307–1310r.), a następnie z dyn. Luksemburgów Jan (1310–1346r.), Karol IV (1346–1378r.) i Wacław IV (1378–1419r.). Od 1355r. Karol a następnie Zygmunt (1419–21) i (1436–37r.) nosili równocześnie koronę cesarską. Po 14-letnich wojnach husyckich od 1438r. tron czeski obejmują Albrecht (1438–39r.) i Władysław (1453–57r.). W latach (1458–71) królem zostaje Jan z Podiebradu z dynastii narodowej, a następnie tron obejmują Władysław (1471–1516r.) i Ludwik (1516–1526r.) z dynastii Jagiellonów. Od 1556r. królowie Czech z dynastii Habsburgów noszą również koronę cesarzy niemieckich: Ferdynand I (1556–1564r.), Maksymilian II (1564/1576r.), Rudolf II (1576–1612r.), Maciej I (1612–19r.) i Ferdynand II (1648–48r.). Do tego czasu Praga jest siedzibą cesarską.

Po zakończeniu wojny 30-letniej (1618–1648r.) sytuacja polityczna Europy ulega wielkim zmianom. Rozpada się ostatecznie Cesarstwo Niemieckie, dwór cesarski przenosi się do Wiednia. Jednakże kolejni władcy, królowie, cesarze oraz mieszkańcy rozwijają Pragę budując wspaniałe zamki, kościoły, katedry, pałace i budowle użyteczności publicznej, będące

świadectwem rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego miasta i całej Środkowej Europy. Znane z praktyczności i pracowitości kolejne pokolenia narodu zbudowały miasto będące dzisiaj perłą architektury. Dla Czytelnika, który dotarł do końca artykułu jasna i zrozumiała staje się odpowiedź na pytanie – dlaczego w środku Europy rozwinął się cud architektoniczny nazywany Złotą Pragą.

P.S. Pozdrowienia dla wszystkich Uczestników i podziękowania dla organizatorów wycieczki.

POCZĄTKI ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY

WĘDRÓWKA LUDÓW

Na wybrzeżu Morza Północnego i w Skandynawii w II i I tysiącleciu p.n.e. z ludów indo-europejskich wyodrębniła się grupa ludów germańskich. Część z nich na przełomie II/I wieku p.n.e. dotarła nad Ren i Dunaj do granic Imperium Rzymskiego. Długotrwałe sąsiedztwo z Rzymem sprawiło, że w II – IV wieku n.e. zaczęły powstawać trwałe związki plemienne Franków, Alemanów, Sasów, Longobardów, Wizygotów, Ostrogotów, Wandalów, Burgundów, Angłów, Jutów. Plemiona te prowadziły stałą ekspansję na ziemie Cesarstwa Rzymskiego, zakładając przejściowo własne państwa i królestwa. Migracje i wędrówki ludów wzmocniły się w IV wieku n.e. wskutek najazdu Hunów, koczowniczych plemion azjatyckich, przed którymi inne ludy szukały schronienia wchodząc w granice państwa rzymskiego. Powodowało to stałe walki i wojny, które spowodowały osłabienie potęgi Rzymu i w ostateczności przyczyniło się do upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego. W roku 476 Odoaker, wódz germański w służbie cesarza, stanął na czele buntu i zdeponował ostatniego rzymskiego cesarza Romulusa Augustulusa. Skończyła się epoka starożytna w Europie, a rozpoczęło średniowiecze.

FRANKOWIE

Był to lud germański zamieszkujący tereny dzisiejszej północnej Francji oraz brzegi Renu. Królestwo Franków powstało w V wieku wokół dawnego centrum rzymskiego, jakim było położone nad Renem miasto Trewir. Władca Franków Chlodwig I (482–511) z dynastii Merowingów przyjął w 496 roku chrześcijaństwo i stał się sprzymierzeńcem Rzymu przejmując w posiadanie Burgundię, a w 507 r. Akwitanię. Po śmierci Chlodwiga Frankowie prowadzili dalsze podboje opanowując ziemie Alemanów, Turyngów, Burgundów oraz Bawarię, zajmując tereny pomiędzy Renem, Łabą i Menem.

Dagobert I (625–639) z dynastii Merowingów był ostatnim królem, który rządził całym królestwem.

Nastąpił czasowy rozpad jednolitego państwa na cztery samodzielne ośrodki władzy – Austrazję, Neustrię, Burgundię i Akwizgran. Władzę w każdym z regionów sprawował mianowany przez króla majordomus. W 732 r. jeden z nich, Karol Młot, zdobył duże uznanie pokonując w bitwie pod Poitiers Arabów, a jego syn Pepin Mały w 751 r. został pierwszym królem Franków z nowej dynastii Karolingów. Będąc sprzymierzeńcem papieża udzielił mu wsparcia w walce z Longobardami i w roku 756 utworzył Państwo Kościelne od Rawenny

aż do Rzymu jako ojcowiznę św. Piotra. Po śmierci Pepina Małego w 768 roku władzę dzielą się jego synowie, a w 771 roku samodzielnym władcą całego królestwa zostaje Karol.

KAROL WIELKI (768–814r.)

Rządy Karola Wielkiego to stałe umacnianie państwa i rozszerzenie granic królestwa. Coroczne wyprawy traktował jako podboje terytorialne kierowane przeciwko germańskim poganom. Kolejno w latach 772–775 podbił i schryścianizował Sasów, w 773–774 pokonał Longobardów obejmując północną Italię, w 778 roku podbił Bawarię jednocząc większość ludów germańskich. W latach 791–796 zwyciężył Awarów sięgając nad Dunaj i poprowadził ekspansję na ziemie zachodnich Słowian poza Łabę. Pod koniec VIII wieku władał ogromnym terytorium od Pirenejów po Łabę i od Morza Północnego po środkową Italię. Po raz pierwszy Europa zachodnia została zjednoczona w jedno imperium rządzone przez chrześcijańskiego władcę.

Równocześnie z podbojami umacniał i organizował państwo. Terytorium podzielił na około 250 hrabstw zgodnych z diecezjami biskupimi, a na krańcach stworzył silne marchie liczące po kilka hrabstw. Wydał wiele rozporządzeń tzw. Kapitularzy regulujących sprawy społeczne, gospodarcze, kościelne, polityczne i sądownicze będące „wzorem karolińskim” dla późniejszych władców i podstawą władzy.

Siedzibą cesarza był Akwizgran, z którego rządził i kontrolował cesarstwo poprzez wysłaników królewskich. Ukształtował system wzajemnego wsparcia władzy świeckiej i kościelnej – „sojusz tronu i ołtarza”. Za rządów Karola nastąpił rozwój kultury, sztuki, tzw. „renesans karoliński”. Zwieńczeniem jego sukcesów była koronacja na cesarza 25 grudnia 800 roku w Rzymie.

KATEDRA W AKWIZGRANIE (AACHEN)

Królowie frankońscy rządzili swoim królestwem z różnych palatium, w których zatrzymywali się czasowo. Jednym z takich miejsc był Akwizgran. Karol Wielki dążył do stworzenia rezydencji jako stałej siedziby, która miała stać się centrum królestwa. W 785 r. rozpoczęto budowę karolińskiego palatium. W 788 r. powstała „aula regia”, a w 789 r. rozpoczęto budowę kaplicy patacowej, centralnej budowli dzisiejszej katedry. Karol Wielki poszedł za przykładem Konstantyna Wielkiego oraz jego następców, którzy pojmowali swoje panowanie jako protektorat Kościoła i dawali temu wyraz przez budowę wspaniałych świątyń. Karol nakazał zbudować kaplice według własnego wyobrażenia, lecz inskrypcja konsekracyjna wskazuje, że inspiracją dla formy, proporcji i miar był 21 rozdział z objawienia św. Jana, gdzie w siódmym widzeniu anioł ukazuje prorokowi „niebiańskie Jeruzalem”. Podstawową miarą była „stopa karolińska” równa 1/3 metra oraz liczby 7, 12 i 144 odpowiadające tym z widzenia niebiańskiego. Podstawową formę budowli centralnej stanowi sześcián, w którym długość, szerokość i wysokość są równe i wynoszą po 84 stopy karolińskie (7x12) tzn. 28 m. Budowniczym katedry był Odo z Metz, który przekształcił wymiary „niebiańskiego miasta” we wspaniałą budowlę sakralną o konkretnych wymiarach. Budowę ukończono w 800 roku, tzn. w roku koronacji Karola Wielkiego w Rzymie. W 805 roku papież poświęcił świątynię na cześć Zbawiciela i Jego Matki Maryi.

Kolejni cesarze niemieccy, m.in. Otton III, Henryk II wyposażali i upiększali katedrę, a cesarz Fryderyk Barbarossa w 1165 roku doprowadził do kanonizacji Karola Wielkiego. W 1355 r. dzięki poparciu cesarza Karola IV rozpoczęto budowę wspaniałego gotyckiego chóru zwanego „Szkłany Dom”, który ukończono 55 lat później i poświęcono w 1414 roku. Katedra w Aachen należy do najstarszych zabytków kultury chrześcijańskiego średniowiecza na północ od Alp a ilość bogatych w tradycje relikwii oraz skarbów sztuki powoduje, że stajemy pełni szacunku, podziwu i zachwytu wobec kunsztu, kultury i siły wiary chrześcijańskiej wielkich twórców cywilizacji Europy.

ZAMKI LUDWIKA II BAWARSKIEGO

W dniach 1–6 czerwca 2010 r. Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowawców LO i LE im. Adama Mickiewicza w Lublińcu, zorganizowało kolejną wycieczkę z cyklu „Śladami historii”. Po poprzednich podróżach – zwiedzaniu Wilna, Lwowa, Pragi i Budapesztu, 100 osobowa grupa sympatyków i członków Stowarzyszenia ruszyła szlakiem zamków króla Ludwika II Bawarskiego.

Bogaty program obejmował zwiedzanie miast: Salzburga, Garmisch – Partenkirchen, Merseburga i Monachium, wjazd na najwyższy szczyt Alp niemieckich, Zugspitze (2962 m), rejs po Jeziorze Bodeńskim na wyspę kwiatów Mainau oraz wycieczkę do szwajcarskiego Schaffhausen, na największe w Europie wodospady w przełomie Renu. Najważniejsza część programu obejmowała jednak zwiedzanie przepięknych romantycznych zamków, zbudowanych przez młodego króla Bawarii w latach 1864–1886:

- wspaniałego i monumentalnego **Herrenchiemsee** zbudowanego na wzór paryskiego Wersalu na wyspie jeziora Chiemsee,
- bajkowego **Neuschwanstein**, budowanego przez 17 lat zamku, którego forma i wystrój nawiązywały do legendy o rycerzu Lohengrinie i mitów starogermańskich ukazanych w dramatach muzycznych Ryszarda Wagnera, wniesionego wysoko w przepięknych Alpach bawarskich, ponad malowniczym wąwozem Pollat,
- majestatycznego **Hohenschwangau** odbudowanego przez jego ojca Maksymiliana II w stylu średniowiecznej fortecy, w którym Ludwik spędził swoją młodość,
- przepięknego **Linderhof**, otoczonego wspaniałym parkiem, położonego u podnóża Alp w cudownej alpejskiej dolinie,
- ogromnego pałacu **Nymphenburg**, siedziby królów bawarskich, w Monachium.

Trasa przejazdu wiodła przez Czechy, Austrię, Niemcy z wypadem do Szwajcarii. Odwiedziliśmy kraje związkowe Salzburg i Tyrol, landy Bayern i Baden Württemberg. Przejechaliśmy najpiękniejszą alpejską trasę, wiodącą przez ciche i urokliwe doliny, pełne krystalicznych potoków i rozlanych w dolinach błękitnych jezior, w sąsiedztwie ośnieżonych szczytów. Doznania estetyczne, kontakt z historią, kulturą i piękną przyrodą długo pozostaną w pamięci uczestników wyjazdu.

LUDWIK II BAWARSKI

Zwany „bajkowym królem” lub „Ludwikiem Szalonym”, panował w latach 1863 – 1886. Objął tron po swoim ojcu Maksymilianie II z dynastii Wittelsbachów, najdłużej panującej

rodziny królewskiej Europie. Panował w bardzo burzliwym okresie historii Europy. Zwolennik idei zjednoczenia krajów niemieckich, rywalizował z Prusami, z którymi w 1866 r. Bawaria przegrała wojnę. Mimo to w 1871 r. opowiedział się po stronie Prus, które dokonały zjednoczenia Rzeszy państw niemieckich. Był zwolennikiem absolutyzmu, zapatrzonym w epokę Ludwików, królów Francji. Nie odpowiadały mu żądania Bawarczyków dążących do zmian w konstytucji. Uwikłany w liczne konflikty polityczne przeżywał głęboko swoje porażki i rozczarowania związane z władzą. Mimo wielkich starań o rozwój sztuki i nauki, nie znajdował uznania i zrozumienia dla swoich ambitnych planów. Coraz mocniej zwracał się w stronę świata średniowiecznych rycerzy, legend i mitów starogermańskich. Swoje marzenia i idee realizował budując kolejne romantyczne zamki i siedziby, w których motywem przewodnim stali się bohaterowie z oper i dramatów muzycznych Ryszarda Wagnera. Realizacja jego kosztownych marzeń doprowadziła do znacznego zadłużenia państwa. W 1886 r. został odsunięty od władzy i zmuszony do abdykacji. Trzy miesiące później utonął w wodach jeziora Starnberger, a okoliczności śmierci nigdy nie zostały wyjaśnione.

WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA – PAMIĘĆ I HISTORIA

W dniach od 11 do 14 listopada 2010 r. przedstawiciele Zespołu Szkół im. A. Mickiewicza w Lublińcu, dyrektor M. Żyłka, autor projektu M. Kania i przedstawiciel Zarządu Powiatu B. Hrycyk wzięli udział w podsumowaniu projektu współpracy i wymiany młodzieży. Organizatorem spotkania była Sozialer Arbeitskreis SAK w Lörrach – Niemcy. Obok Gospodarzy w spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele instytucji zajmujących się szeroko rozumianą pracą z młodzieżą. Na spotkanie przybyli goście z Sens – Francja, Semigallia – Włochy i Edirne – Turcja. Program obejmował 3-dniową konferencję i warsztaty, podczas których dokonano podsumowania i oceny dotychczasowej współpracy oraz określono cele i zasady współpracy w przyszłości.

STRASBOURG – STOLICA EUROPY

W dniu 14 listopada 2010 r., w niedzielę, wyruszyliśmy w kierunku Strasburga. W piękne słoneczne popołudnie widzieliśmy jedno z najpiękniejszych miast nadreńskiej Alzacji, obecnie stolicę Parlamentu Europejskiego.

Miasto przepięknie położone nad Renem, oblewane jest wodami rzeki płynącej wartkim i czystym nurtem w średniowiecznych, obronnych fosach, przegrodzonych licznymi zabytkowymi i malowniczymi mostami. Ulice, uliczki i uroczę pasażę przemykają pomiędzy stylowymi pałacami, wspaniałymi gmachami i zabytkowymi budynkami, a place i parki położone wzdłuż rzeki, tworzą wspaniałą historyczno – spacerowy trakt. W samym centrum starego miasta stoi wspaniała Katedra Matki Boskiej (The Cathedral of Our Lady), której romańskie początki sięgają 1015 r., a gotycka rozbudowa trwała od ok. 1225 r. Bryła Katedry zniewala swoim ogromem i zachwyca architekturą, a we wnętrzu podziwiać można wspaniałe witraże, strzeliste filary i sklepienia, ozdobne chóry, rzeźby, XIV-wieczne organy, ozdobne pilary, a także pochodzący z 1571 r. słynny zegar astronomiczny. Stare Miasto ze wspaniałą architekturą i zabudową jest żywym i wspaniałym odzwierciedleniem przebogatej i skomplikowanej historii regionu Alzacji.

W dniu 15 listopada 2010 r. na zaproszenie dyrektora ośrodka odwiedziliśmy Centrum Młodzieżowe im. Alberta Schweitzera w miejscowości Niederbron – les – Bains (Francja) położonej na północ od Strasburga w półn. – zach. Alzacji. Jest to miejsce spotkań młodzieży z całej Europy, która chce aktywnie uczestniczyć w procesie odkrywania historii. W regionie tym znajdują się liczne historyczne miasta i miejscowości, umocnienia Linii Maginota, Cytadela Vanbon, cmentarze I i II wojny światowej, były obóz koncentracyjny Struthof. Szczególnie wrażeń robi Cmentarz Wojenny żołnierzy niemieckich poległych w 1944 r. w czasie walk na Froncie Zachodnim w górach Wogezach, gdzie leżą także żołnierze pochodzący z Lublińca. W ośrodku zgromadzono zbiór dokumentów dotyczących poległych żołnierzy i historii regionu. Jest to miejsce pamięci o historii a także miejsce pojednania dla młodzieży z Europy i mieszkańców Alzacji.

ALZACJA – MEANDRY HISTORII

Region Alzacji ma długą i burzliwą historię związana z tworzeniem się ludów i narodów, regionów i państw średniowiecznej i współczesnej Europy. Losy Alzacji i jej mieszkańców były typowe dla ziem pogranicza będącego miejscem rywalizacji sąsiednich narodów i państw. Równocześnie z procesem tworzenia się germańskiego państwa Franków (V – IX w.), tworzyła się granica językowa pomiędzy częścią zachodnią, francuskojęzyczną a wschodnią, niemieckojęzyczną, przebiegająca wzdłuż środkowego i dolnego Renu. Na przestrzeni XV wieków historia ziemi alzacka należała do wielu różnych organizmów państwowych.

- **Królestwo Franków** (od 496 r.). Po rozpadzie Cesarstwa Zachodniorzymskiego w 476 r., ziemie wzdłuż dolnego Renu zamieszkałe przez germańskie plemiona Alemanów należały do Burgundii, która obok Austrazji, Neunstrii i Akwitanii, wchodziła w skład germańskiego Królestwa Franków utworzonego przez króla Chlodwiga I (482–511) z dynastii Merowingów.

- **Cesarstwo Rzymskie** (od 800 r.). Od połowy VIII w. (751 r.) była we władaniu rządzącej Królestwem Franków dynastii Karolingów, a od 800 r. stała się częścią Cesarstwa Rzymskiego cesarza Karola Wielkiego (768 – 814).
- **Królestwo Italii i Lotaryngii** (od 843 r.). Po podziale cesarstwa w 843 r. (traktat w Verdun) na trzy części, zachodnią otrzymał Karol, wschodnią Ludwik a część środkową Lotar. W przyszłości Lotaryngia stanie się polem rywalizacji i walk dwóch królestw, Franków Zachodnich – francuskich i Franków Wschodnich – niemieckich.
- **Związek Księstw Niemieckich** (od 911 r.). Po śmierci ostatnich władców z dynastii Karolingów (911 r.) i faktycznym rozpadzie Cesarstwa, ziemie centralne wzdłuż Renu na północ od Alp zwane Lotaryngią Górną i Dolną zostały częścią Niemiec.
- **Święte Cesarstwo Rzymskie** (od 962 r.). Książęta niemieccy wybrali elekcyjnego króla Ottona I z dynastii saskiej, który w 962 r. uzyskał koronę cesarską i przywrócił Cesarstwo rządzone kolejno przez Ottona II i Ottona III do 1002 roku.
- **Cesarstwo Rzymsko – Niemieckie**. Od XI wieku ziemie Lotaryngii Górnej (tu leży Alzacja) przynależały do Cesarstwa Rzymsko – Niemieckiego.
- **Cesarstwo Rzymskie**. Istniało od XIII wieku, w jego skład wchodziły Królestwa Niemiec, Italii, Burgundii i Czech.
- **Cesarstwo Rzymsko – Niemieckie**. W XV i XVI roku Alzacja przynależała do Cesarstwa Rzymsko – Niemieckiego.

- **Francja.** W 1648 r. po zakończeniu wojny 30-letniej i ustaleniach pokoju westfalskiego część północno – wschodniej Alzacji przyznana została Francji.
  - **Francja.** W 1815 r. po zakończeniu wojen napoleońskich Kongres Wiedeński pozostawił Alzację na zachodnim brzegu Renu dla Francji.
  - **Niemcy.** W 1871 r. w wyniku wojny francusko – pruskiej Alzacja wraz z Lotarynią przeszła do Niemiec.
  - **Francja.** W 1919 r. po Traktacie w Wersalu Alzacja i Lotarynia powróciła do Francji.
  - **III Rzesza Niemiecka.** W okresie II wojny światowej od 1940 do 1945 r. Alzacja przynależała do III Rzeszy Niemieckiej.
  - **Francja.** Od 1945 r., od zakończeniu II wojny światowej Alzacja pozostaje we Francji.
- Nam, ludziom urodzonym, mieszkającym i żyjącym na Śląsku, ze względu na złożoność, zmienność i skomplikowanie losów, historia Alzacji powinna pozwolić zrozumieć wyjątkowość naszego regionu i kultury „pogranicza trzech narodów”.

DREZNO – BERLIN – POCDAM

W dniach od 30 kwietnia do 3 maja 2011 roku Stowarzyszenie Absolwentów i wychowawców LO i LE im. Adama Mickiewicza w Lublińcu zorganizowało dla swoich członków i sympatyków kolejną wspaniałą wycieczkę z cyklu „śladami historii”. Celem wyjazdu było poznanie najważniejszych zabytków kultury Drezna, Berlina i Poczdamu. Bogaty program obejmował zwiedzanie twierdzy Koenigstein na południowy zachód od Drezna, najważniejszych i najbardziej reprezentacyjnych miejsc Berlina, rejs statkiem po Sprewie, oglądanie panoramy miasta ze słynnej telewizyjnej wieży berlińskiej, zwiedzanie pałaców i ogrodów Sanssouci i pałacu Cecilienhof w Poczdamie oraz wizytę na Tropikalnej Wyspie pod Berlinem.

Drezno, będące kiedyś stolicą historycznego księstwa i królestwa Saksonii, starannie odbudowane i odrestaurowane po zniszczeniach wojennych, imponuje wspaniałymi zabytkami architektury barokowej oraz światowej klasy zbiorami sztuki. Zwiedzaliśmy m. in.: Ratusz, Prager Strasse, Stary Rynek, Gewandhaus, sukiennice, Residenzschloss – rezydencję pałacową elektorów i królów Saksonii, Frauenkirche, Katedrę, Operę, Tarasy Brühl, Zwinger. Pałace i budowle Starego Miasta, place i ulice położone na wysokiej skarpie w bezpośredniej bliskości majestatycznie przepływającej rzeki Elbe (Łaba), tworzą przepiękny i niezapomniany pejzaż zwany także często barokową Florencją. W muzeach zgromadzono dzieła sztuki oraz skarby kultury z Europy i świata. Zapierają one dech w piersiach ukazując potęgę i bogactwo książąt i królów Saksonii, wśród nich Augusta II Mocnego i Augusta III będących równocześnie królami Polski. Festung Koenigstein – twierdza zbudowana na wyniosłym wzniesieniu Saksonii Szwajcarskiej, jest wspaniałym, monumentalnym zabytkiem architektury obronnej. Z murów obronnych rozciągają się piękne widoki na dolinę rzeki Elbe aż po Czeski Las na granicy Niemiec.

Berlin, metropolia europejska będąca dziś stolicą Niemiec Federalnych, a wcześniej Prus i Cesarstwa Niemieckiego, jest jednym z centrów kultury europejskiej. Bogata historia, ale i dramatyczne losy miasta w czasie II wojny światowej, a także czasy podziału, wpłynęły na zróżnicowany obraz dzisiejszego miasta. Obok wspaniałych zabytkowych pałaców, budowli, muzeów, kościołów, szerokich ulic i placów zabudowanych pięknymi gmachami

i kamienicami reprezentującymi różne style architektoniczne znajdują się bardzo nowoczesne budynki, instytucje, wieżowce i centra prezentujące najlepsze projekty i awangardę architektury przełomu XX i XXI wieku (Potsdamer Platz, dzielnica rządowa). Berlin to ogromne miasto z bogatą infrastrukturą komunikacyjną. Przez miasto przepływa rzeka Spree (Szprewa), posiadająca wiele odnóg połączonych licznymi kanałami (ok. 2000 mostów i przejść), a wokół liczne jeziora. Zwiedzanie miasta robi ogromne wrażenie, a liczne muzea zgromadziły światowej klasy dzieła, eksponaty i zbiory. Widzieliśmy lub zwiedzaliśmy m. in. Alexanderplatz, Czerwony Ratusz, Katedrę, Wyspę Muzeów, Muzeum Pergamońskie, Unter den Linden, Plac Żandarmerii, Bramę Brandenburską i Reichstag.

Poczdam był ostatnim etapem naszego zwiedzania. Rozpoczęliśmy od cichego i uroczego pałacu Cecilienhof wybudowanego w latach 1913 – 1917 jako rezydencja dla niemieckiego następcy tronu Wilhelma i jego żony Cecylii. Zbudowany został w angielskim stylu jako posiadłość wiejska. W czasie od 17 lipca do 2 sierpnia 1945 r. gościł „Wielką Trójkę” – przywódców państw ustalających po zakończeniu II wojny światowej warunki pokoju poczdamskiego. Po krótkim przejeździe dotarliśmy do ogrodów i pałaców Sanssouci, których piękno i sława przyciąga zwiedzających z całego świata. Ich fundator, król Fryderyk II Wielki z dynastii Hohenzollernów, wielki mecenas i miłośnik sztuki francuskiej, kazał wybudować pałace i urządzić ogrody, które możemy dziś zaliczyć do cudów architektury ogrodowej świata. Obejrzelśmy całość przy wspaniałej słonecznej pogodzie i będzie to niezapomniane wspomnienie na całe życie.

Późnym popołudniem, już w drodze powrotnej, dotarliśmy na Tropikalną Wyspę (ok. 60 km na południe od Berlina), która jest w jakimś sensie komercyjnym „cudem świata” z gatunku popkultury. Prawdziwe plaże, woda, roślinność, ptactwo i ryby, a nawet zwierzęta, wszystko pod dachem (ok. 250 x 300 x 50 m wysokości). Mnóstwo atrakcji dla ciała i pełny relaks. W tym czasie otrzymaliśmy MMS-y z Lublińca, gdzie było mroźno i spadło 5 cm śniegu. Do domu wróciliśmy nad ranem zmęczeni, ale pełni wrażeń i przeżyć z przekonaniem, że poznaliśmy kolejny rozdział historii i kolejny kawałek Europy.

Kiedy piszę te słowa wiem, że wszystkim nam jest bardzo ciężko, bo odszedł nasz przyjaciel i kolega Roman Krupski. Był wspaniałym, najlepszym organizatorem wszystkich naszych wyjazdów, a jednocześnie dobrym, rzeczowym i spokojnym człowiekiem. Bardzo nam Cię będzie brakowało. Dziękujemy Ci za wszystko.

BLISKI ZACHÓD – SAKSONIA I BRANDENBURGIA

SAKSONIA

Powierzchnia: 18.415 tys. km, ludność: 4.168 tys., stolica: Drezno, 517 tys. Saksonia w średniowieczu to ziemie zamieszkałe przez germańskie plemiona Sasów pomiędzy rzekami Łabą a Solą na zachodzie, od wybrzeża Morza Północnego po dzisiejszą Nadrenię i Północną Westfalię. Od 804 r. w granicach cesarstwa Karola Wielkiego, od 911 r. funkcjonuje jako samodzielne księstwo, od 962 r. wchodzi w skład Cesarstwa Ottonów z dynastii saskiej. Dzisiaj ziemie te należą do kraju związkowego Dolna Saksonia. Obecna Saksonia to teryn średniowiecznej Marchii Miśnieńskiej, która istniała od 1089 r. Po podziałach Saksonii

w 1260 r. powstaje Saksonia Anhalt (Środkowa), która w 1423 r. wchodzi w skład Marchii i razem z Turyngią tworzy Saksonię Górną, a po utracie Turyngii w 1485 r. Saksonię. Od 1587 r. posiada prawa elektorckie, w latach 1697 – 1763 jest w unii personalnej z Polską. Od 1806 r. królestwo Saksonii, od 1871 r. w Cesarstwie Niemiec, od 1918 r. w Republice Weimarskiej. Po upadku III Rzeszy w 1945 r. jako część strefy okupacyjnej radzieckiej – tworzy w 1949 r. NRD. Od 1990 r. w zjednoczonych Niemczech jest jednym z krajów związkowych.

BRANDENBURGIA

Powierzchnia: 29.478 tys. km, ludność: 2.512 tys., stolica: Poczdam. Tereny dzisiejszej Brandenburgii to ziemie zamieszkałe do IX w. przez plemiona Słowian połabskich, będące pod wpływami cesarza Ottona i w granicach Cesarstwa, od 1134 r. ziemie te tworzą Marchię Północną. Jej władca margrabia Albrecht Niedźwiedź dziedziczy Brandenburgię i tworzy w 1157 r. Marchię Brandenburską. W XIII i XIV w. jej siła i znaczenie wzrasta. Od 1415 r. panuje dynastia Hohenzollernów, która w 1618 r. przejmuje kontrolę nad Nową Marchią, Prusami Wschodnimi i Królestwem Prus. W 1701 r. Fryderyk I przyjmuje tytuł króla Prus. W latach 1870 – 1918 Królestwo Prus wchodzi w skład II Rzeszy Niemieckiej, w latach 1918 – 1947 Prusy są krajem związkowym. W roku 1947 Prusy przekształciły się w kraj związkowy Brandenburgia, a od 1949 r. stały się częścią NRD. Od 1990 r. to kraj związkowy Brandenburgia zjednoczonych Niemiec.

FRANCJA – PARYŻ, ZAMKI NAD LOARĄ

W dniach od 27 kwietnia do 3 maja 2012 roku Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowawców Liceum Ogólnokształcącego i Liceum Ekonomicznego im. A. Mickiewicza w Lublińcu zorganizowało, jak co roku, kolejną wspaniałą wycieczkę z cyklu „śladami historii”. Tym razem celem wyjazdu była Francja, a w programie Paryż oraz dolina Loary. Program zwiedzania był bardzo bogaty i obejmował najważniejsze, najciekawsze i najcenniejsze zabytki, muzea i ogrody stolicy Francji. Trasa przejazdu prowadziła poprzez Niemcy do Luxemburga, przez Szampanię do Paryża, obok pierwszej Katedry koronacyjnej królów francuskich w Reims i dalej, przez krainę zamków, malowniczą dolinę Loary.

Paryż to ogromna metropolia, przepięknie zabudowana z najważniejszymi budowlami – wieżą Eiffla, łukiem Triumfalnym, pałacami – Panteonem, Pałacem Inwalidów, Kościołami – Katedrą Notre-Dame, Bazyliką Sacre-Coeur. Znajdują się tu także najważniejsze muzea: Luwr, Wersal, Orsey, ogrody, place i pomniki. Na każdym kroku historia, w której nie brak polskich akcentów. Dużą atrakcją był rejs statkiem po Sekwanie z wyspy Ile de la Cité, wzdłuż najstarszej części miasta, a także spacer po Chapms-Elysées. Szczególnym przeżyciem była możliwość obejrzenia arcydzieł sztuki, takich jak: Wenus z Milo, Nike z Samotraki czy Mona Lisa. Wielkie wrażenia, chociaż komfort podziwiania dość ograniczony ze względu na ogromne tłumy turystów z całego świata.

Niezapomnianym przeżyciem okazała się także wycieczka do doliny Loary, gdzie na obszarze ok. 100 na 200 km znajduje się około 300 zamków i pałaców. Zwiedzaliśmy przy doskonałej pogodzie m.in.: przepiękny Amboise, największy z nich Chambord, romantyczny,

z cudownymi ogrodami, Chenonceau nad rzeką Cher oraz Clos Lucé – zamek Leonarda da Vinci. No i była wizyta w winnicy, którą od 1508 r. prowadzi rodzina Plou. Wróciliśmy do domów pełni niezapomnianych wrażeń, które pozostaną z nami na zawsze.

P.S. Z pozdrowieniami dla Uczestników i podziękowaniem dla Organizatorów.

POCZĄTKI FRANCJI – ŚREDNIOWIECZE

Po rozpadzie Cesarstwa Zachodniorzymskiego (476 r.), Europa przeżywała dalszy okres tak zwanej „wędrówki ludów”. Ludy i plemienia, których ekspansja prowadziła w kierunku zachodu i południa Europy, zajmowały nowe terytoria, tworząc czasowo ośrodki, księstwa i królestwa, których trwałość była krucha, podlegała ciągłym zmianom i kaprysom historii.

Na przełomie V i VI w. na północ i zachód od Alp powstało Germańskie Królestwo Franków utworzone przez króla Chlodwiga I (482–511) z dynastii Merowingów. Władca przyjmując chrześcijaństwo (496 r.), wzmocnił swoją siłę i pozycję obejmując swym zasięgiem Burgundię, Austrazję, Neustrię i Akwitanię, tak zwane ziemie wzdłuż biegu Renu na zachód i południe.

Od połowy VII w. (751) Królestwo Franków stale wzmocniając swoją pozycję i zajmując nowe ziemie po Łabę i Dunaj na wschodzie, było we władaniu dynastii Karolingów. Karol Wielki zjednoczył wszystkie ziemie, a wspierając aktywnie Rzym uzyskał w 800 r. koronę cesarską tworząc Cesarstwo Rzymskie.

Po podziale cesarstwa w 843 r. (traktat w Verdun) ziemie objęli wnukowie Karola Wielkiego. Lothar otrzymał tytuł cesarski i ziemie centralne wzdłuż Renu, od Morza Północnego po Alpy oraz Italię. Ludwik Niemiec otrzymał ziemie Franków Wschodnich a Karol Łysy ziemie Franków Zachodnich. Powstały samodzielne królestwa, które stały się początkiem przyszłej Francji, Niemiec, Italii oraz innych państw.

Po śmierci ostatniego z Karolingów (987 r.) koronę Królestwa Francji w wyniku elekcji uzyskał Hugo Kapet rozpoczynając rządy dynastii Kapetyngów.

Do prawdziwej potęgi urosła Francja w XIII w., gdy Ludwik IX Święty i jego następca Filip III Śmiały zjednoczyli południowe i północne terytoria francuskie pod jednym berłem.

W XIV w. władzę we Francji objął Filip VI Valloiz, rozpoczynając rządy dynastii Walezjuszy. Rywalizacja Francji i Anglii doprowadziła do konfliktu polityczno-militarnego w latach 1337–1453 zwanego „wojną stuletnią”, który zdominował końcowy okres średniowiecza i zadecydował o przyszłej mapie Europy.

HISTORIA KARLICZKA I KAROLINKI – Z CZECH PRZEZ PRUSY DO POLSKI

*„Poszła Karolinka do Gogolina
a Karliczek za nią, jak za młodą Panią
z flaszczką wina”*

Któż z nas nie zna słów i melodii popularnej na Śląsku piosenki ludowej? Czy twórczość ludowa to tylko fantazja literacka, czy też może być opisem zdarzeń z historii?

Ród Karliczków pochodzi z czeskich osadników, którzy w połowie XVIII w. przenieśli się z okolic Hradec Kralove na Śląsk. Początkowo osiedlili się w kolonii Husiniec (1749 r.) powiat Strzelin (Strehlen), skąd z czasem rozprzestrzenili się na cały Śląsk Opolski. W 1779 roku

40 rodzin, wśród nich Franz Karliczek z rodziną, przeniósł się do nowej osady Lubieniec (od 1782 r. Sacken) pod Opolem. Tu właśnie w 1866 roku urodził się Friedrich Karliczek, bohater naszej piosenki. Karolina Karliczek (z innej gałęzi rodu) urodziła się w 1884 roku w Grodźcu. Ich drogi spotkały się, gdy Fryderyk był już dojrzałym żonatym mężczyzną, a Karolina piękną, młodszą o 18 lat panną. Romans, a może miłość, żonatego mężczyzny z młodą dziewczyną nie mógł być akceptowany przez środowisko. Karolinę szybko wydano za mąż za Józefa Krajczy.

W 1905 roku Fryderyk wraz z bratem i grupą osób wykupili nowe grunty i założyli osadę Bzinica Nowa (Wilhelmshort), do której przeniósł się ogółem 358 osób z Sacken i Grodźca. Historia zatoczyła jednak dziwne koło. Po latach także Karolina wraz z mężem przenieśli się do Bzinicy Nowej. W roku 1940 syn Fryderyka, Karol, ożenił się z córką Karoliny, Elżbietą. W ten sposób zakończył się miłosny wątek tej opowieści, dzieci osiągnęły to, czego nie było dane ich rodzicom.

Dalsze losy Karliczka i Karolinki były różne. W 1921 roku po III Powstaniu Śląskim i podziale Górnego Śląska Fryderyk wraz z żoną i dwoma synami przenieśli się do Lublińca. Fryderyk zmarł w 1933 roku i został pochowany w Lublińcu na cmentarzu ewangelickim (obecnie część cmentarza wojskowego). Karolina zginęła tragicznie w 1939 r. i została pochowana na cmentarzu ewangelickim w Bzinicy Nowej.

KOLONIZACJA FRYDERYCJAŃSKA

W latach 1740–1742, 1744–1745, 1756–1763 Prusy i Austria toczyły ze sobą kolejne wojny, które do historii przeszły pod nazwą „wojen śląskich”. Ich przebieg i rozstrzygnięcia miały wielki wpływ na losy znacznej części Śląska, w tym także ziemi lublinieckiej. Zwycięstwa Prus spowodowały zmianę granic, oderwanie Śląska od Monarchii Habsburskiej i wejście w skład Królestwa Pruskiego.

Polityka ekonomiczna Fryderyka II Wielkiego (tzw. kameralizm) zakładała utrzymanie dodatniego bilansu handlowego przez ograniczenie importu, utrzymanie jak największej ilości pieniędzy w kraju i większe wpływy podatkowe. Dużym wkładem w budowę potęgi gospodarczej państwa było uznanie bogactw naturalnych ziemi za tzw. „regalia” czyli własność królewską oraz początek budowy przemysłu (huty i kopalnie) na Śląsku. Już w 1754 r. powstaje pierwsza Królewska Huta Żelaza w Ozimku. Proklamowanie przez Fryderyka II prawa do wolności sumienia i wyznania dotyczące m.in. czeskich ewangelików, spowodowało wzrost osadnictwa na terenach wschodniej części Śląska. W latach 1740–1806 na Śląsku osiedliło się ok. 60 tys. kolonistów głównie z Czech. Edykt królewski z 1773 r. przyznający duże ulgi i pomoc dla kolonistów oraz przywileje i premie za zakładanie nowych osiedli (150 talarów dla prywatnego inwestora) spowodował wzmogoną tzw. „kolonizację fryderycjańską”. Do 1806 r. na Śląsku założono 446 nowych osad, w tym 228 na Górnym Śląsku, najwięcej w powiatach: opolskim (56), ale także oleskim, kluczborskim, niemodlińskim (79), namysłowskim, wołowskim, milickim (62), Ziemi Kłodzkiej (77). Zakładano osady „służebne” przy dworach i folwarkach prywatnych, „państwowe” przy powstających zakładach przemysłowych oraz „leśne” dla zaopatrzenia pieców hutniczych w opał. Wzrost liczby ludności w drugiej połowie XVIII w. był nieodzownym elementem rozwoju gospodarczego Śląska i przesłanką do przyszłego rozwoju przemysłu i potęgi gospodarczej Śląska.

BIBLIOGRAFIA

- Bożek G., (red.), *Powiat Lubliniecki*, ŚCdK, Katowice 2005.
- Czapliński M., (red.), *Historia Śląska*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2002.
- Elsholz M., Mađry G., *Bawarski narzeczony. Szkice z historii Bawarii i Polski*, Wydawnictwo Atla 2, Wrocław 2004.
- Fikus J., *Lubliniec z dziejów miasta na Górnym Śląsku*, Lubliniec 2003.
- Janik M., *Lubliniec i okolice*, Górnośląska Oficyna Wydawnicza S. A., Katowice.
- Janik M. (red.), *Zamek Lubliniecki*, Fundacja Zamek Lubliniecki, Lubliniec 2008.
- Kersten A., *Historia Powszechna – Wiek XVII*, WSIP, Warszawa 1987.
- Kłoczowski J., *Historia Polski od czasów najdawniejszych do XV w.*, Wyd. Nauka i Innowacje, Poznań 2014.
- Kniejski O., Kalinowski P., *Lubliniec na dawnej poczcie*, Kędzierzyński – Kozielskie Towarzystwo Historyczne, 2013.
- Koza M., *Grof Ballestrem ze Kochcickiego Zamku*, P. Kalinowski Wyd., Kalety 2015
- Kuzio – Podrucki A., *Rezydencje Śląskiej Szlachty*, St. A. Ś., Tarnowskie Góry 2013.
- Manteuffel T., *Historia Powszechna – Średniowiecze*, PWN, Warszawa 1990.
- Mączak A. (red.), *Historia Europy*, Ossolineum, Wrocław Warszawa Kraków 2000.
- Myrcik J., *Koszęcin na starej fotografii*, Ośrodek Kultury i Edukacji Regionalnej, Koszęcin 2001.
- Pajewski J., *Historia Powszechna 1871–1918*, PWN, Warszawa 1978.
- Smoch B., Janota W., *Ilustrowany Słownik Dziejów Śląska*, Wyd. „Śląsk”, Katowice 1991.
- Zgorzelska U., *Dzieje zamku lublinieckiego [w:] Szkice Lublinieckie* 1992 nr 3.
- Zgorzelska U., *Źródła i opracowania dotyczące lublinieckiego zamku [w:] Szkice Lublinieckie* 1988 nr 2.
- Zientara B., *Świt Narodów Europejskich*, PIW, Warszawa 1985

NETOGRAFIA (HERBY):

- Górny Śląsk
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (pl.wikipedia.org)
Autor: Hugo Gerhard Ströhl
Licencja: public domain
Plik: https://pl.wikipedia.org/wiki/G%C3%B3rny_%C5%9A%C4%85sk#/media/File:Upper_Silesia_coat_of_arms.png
- Strachwitz
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (de.wikipedia.org)
Autor: Adolf Matthias Hildebrandt
Licencja: public domain
Plik: <https://de.wikipedia.org/wiki/Datei:Strachwitz-Gr-Wappen.png>
- Ballestrem
Źródło: Raciborska Wiki (<http://pl.raciborz.wikia.com>)
Autor: Albina von Roth/Herbarz
Licencja: public domain
Plik: http://pl.raciborz.wikia.com/wiki/Ballestremowie?file=Herb_Ballestrem%C3%B3w.jpg
- Hohenlohe
Źródło: Wikimedia Commons (commons.wikimedia.org)
Autor: Adolf Matthias Hildebrandt
Licencja: public domain
Plik: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hohenlohe-Oehringen-Ujest.png>
- Radolin
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (pl.wikipedia.org)
Autor: Bastianowa (Bastiana)
Licencja: Creative Commons Attribution 3.0 Unported
Plik: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Radoli-%C5%84s%C5%84s#/media/File:POL_COA_Radolin-Radoli%C5%84ski.svg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Radoli-%C5%84s%C5%84s%C5%84s#/media/File:POL_COA_Radolin-Radoli%C5%84ski.svg)
- Aulock
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (pl.wikipedia.org)
Autor: Adolf Matthias Hildebrandt
Licencja: public domain
Plik: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/da/Aulock-Wappen_SWB.png
- Blacha
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (pl.wikipedia.org)
Autor: Dawidg1
Licencja: GNU Free Documentation License
Plik: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Blacha_\(herb_szlachecki\)#/media/File:Blacha_I_POL_COA.svg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Blacha_(herb_szlachecki)#/media/File:Blacha_I_POL_COA.svg)
- Studnitz
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (de.wikipedia.org)
Autor: nieznanym
Licencja: public domain
Plik: [https://de.wikipedia.org/wiki/Studnitz_\(Adelsgeschlecht\)#/media/File:Studnitz-Wappen.png](https://de.wikipedia.org/wiki/Studnitz_(Adelsgeschlecht)#/media/File:Studnitz-Wappen.png)

- Klitzing
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (de.wikipedia.org)
Autor: nieznany
Licencja: public domain
Plik: [https://de.wikipedia.org/wiki/Klitzing_\(Adelsgeschlecht\)#/media/File:Klitzing-Wappen.png](https://de.wikipedia.org/wiki/Klitzing_(Adelsgeschlecht)#/media/File:Klitzing-Wappen.png)
- Luecken
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (de.wikipedia.org)
Autor: nieznany
Licencja: public domain
Plik: [https://de.wikipedia.org/wiki/L%C3%BCcken_\(Adelsgeschlecht\)#/media/File:Luecken-Wappen2.png](https://de.wikipedia.org/wiki/L%C3%BCcken_(Adelsgeschlecht)#/media/File:Luecken-Wappen2.png)
- Donnersmarck
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (de.wikipedia.org)
Autor: Avalokitesvara
Licencja: GNU Free Documentation License
Plik: https://de.wikipedia.org/wiki/Henckel_von_Donnersmarck#/media/File:GER_COA_von_Donnernsmack.svg
- Lobbecke
Źródło: WIKIPEDIA Wolna encyklopedia (de.wikipedia.org)
Autor: nieznany
Licencja: public domain
Plik: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/de/d/dd/L%C3%B6bbecke-St-Wappen.png>
- Garnier
Źródło: Wikimedia Commons (wiekdziewietnasty.wikia.com)
Autor: Albina von Roth
Licencja: public domain
Plik: https://vignette.wikia.nocookie.net/wiekdziewietnasty/images/e/e8/Herb_von_Garnier-Turawa.jpg/revision/latest?cb=20150307204651&path-prefix=pl
- Gaschin
Źródło: Wikimedia Commons (commons.wikimedia.org)
Autor: Avalokitesvara
Licencja: GNU Free Documentation License
Plik: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fc/GER_COA_von_Gaschin.svg

NETOGRAFIA:

- www.ciasna.pl
- www.wozniki.pl
- www.koszecin.pl
- www.lubliniec.pl
- www.kochanowice.pl
- www.pawonków.pl
- www.nto.pl
- www.pl.m.wikipedia.org

SPIS TREŚCI

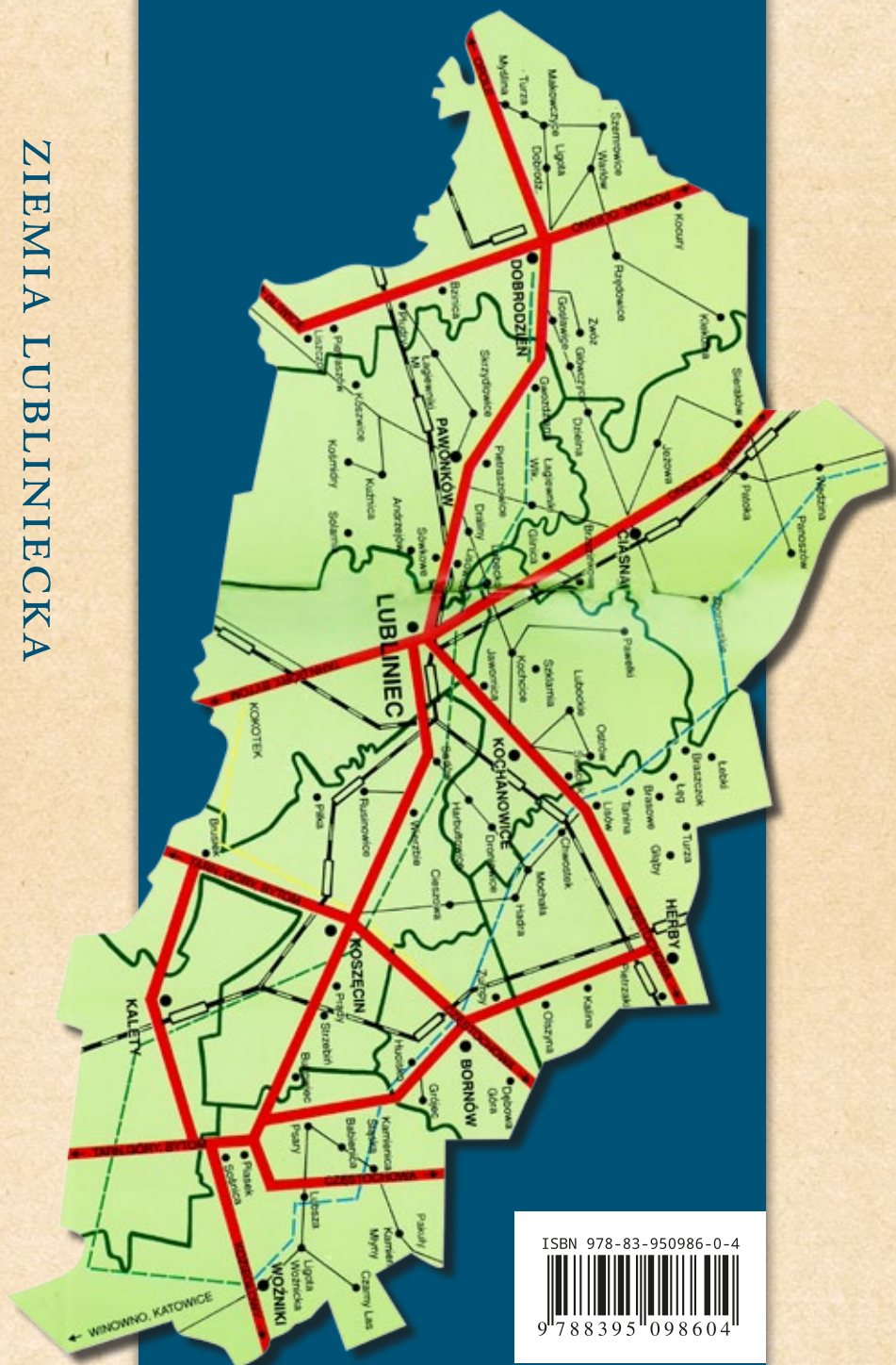
SŁOWO WSTĘPNE	3
MAPA POWIATU LUBLINIECKIEGO	4
OD AUTORA	5
MAPA POWIATU – gminy I MIEJSCA	6
DWORY I PAŁACE ZIEMI LUBLINIECKIEJ	6
• Powiat Lubliniecki	7
• Miasto Lubliniec	8
• Gmina Ciasna	11
– Ciasna	12
– Patoka	12
– Wędzina	13
– Sieraków Śląski	13
• Gmina Kochanowice	14
– Kochanowice	14
– Kochcice	15
• Gmina Koszęcin	16
– Koszęcin	16
– Wierzbie	17
• Gmina Pawonków	18
– Gwoździany	19
– Draliny	19
• Miasto i Gmina Woźniki	20
– Czarny Las	20
SANKTUARIA, KOŚCIOŁY I KLASZTORY WAŻNE DLA ZIEMI LUBLINIECKIEJ	21
• Góra Świętej Anny	24
• Piekary Śląskie	27
• Jasna Góra	30
• Rudy Raciborskie	33
• Jemielnica	35
• Kamień Śląski i ród Odrowążów	35
• Lubecko – okruchy historii	38

SPIS TREŚCI

PODRÓŻE Z HISTORIĄ	39
• Lwów – śladami historii	43
• Śladami historii – szkice z historii Bawarii i Polski	44
• Złota Praga	46
• Katedra w Akwizgranie (Aachen)	49
• Zamki Ludwika II Bawarskiego	50
• Ludwik II Bawarski	50
• Współpraca Europejska – pamięć i historia	51
– Strasbourg – stolica Europy	51
– Alzacja – meandry historii	52
• Drezno – Berlin – Poczdam	53
– Bliski Zachód – Saksonia i Brandenburgia	54
• Francja – Paryż, zamki nad Loarą	55
• Historia Karliczka i Karolinki – Z Czech przez Prusy do Polski	56
BIBLIOGRAFIA	58
NETOGRAFIA (HERBY)	58
NETOGRAFIA	59

ZIEMIA LUBLINIĘCKA

ISBN 978-83-950986-0-4

ISBN: 978-83-950986-0-4